

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Gegevensuitwisseling in het jeugddomein

Gegevensuitwisseling in het jeugddomein

Colofon

Deze publicatie is een uitgave van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten(VNG).

Auteurs

J. Broumels (KING)

drs. G. van der Velde (VNG-ECSD)

Vormgeving en opmaak

C.J.N. Koning (VNG)

Foto omslag

Fotolia

©VNG, juni 2015

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Transitieproof	15
3	Totaal integraal	19
4	Integraal in tweede instantie	23
5	Geclusterd integraal, regie vanuit de gemeente	29
6	Geclusterd integraal, regie vanuit de cliënt	35

Leeswijzer

De handreiking bestaat uit zes delen. In deze leeswijzer wordt kort uitgelegd hoe u de handreiking het beste kunt lezen. Begin met het lezen van deel 1, de inleiding. Deze bevat een algemene toelichting op de gehele handreiking. Aan de hand van het schema in de inleiding bepaalt u welk archetype het meest past bij de situatie in uw gemeente. Vervolgens vindt u in het bijbehorende deel (2-6) uitgebreidere informatie.

1 Inleiding

Deze handreiking beschrijft de positie van een sociaal team¹ vanuit het oogpunt van gemeentelijke informatievoorziening. Uit een eerdere exercitie blijkt dat het beschrijven van een sociaal team vanuit informatievoorziening een goed hulpmiddel is om de taak en functie van een sociaal team weer te geven, maar ook om andere aspecten te beschrijven, zoals privacy, kwaliteit en professionaliteit. Er blijken vijf dominante inrichtingsmodellen te zijn, ook wel 'basisvarianten' of 'archetypen' genoemd².

Bij de dienstverlening door sociale teams is er altijd sprake van 'informatie-uitwisseling'. Omdat deze informatie-uitwisseling over persoonlijk functioneren van mensen gaat, is (het respect voor) de privacy per definitie onderdeel van de dienstverlening. En daarmee is (het respect voor) privacy ook van belang voor een gekozen inrichtingsmodel en/of archetype. De Jeugdwet stelt specifieke eisen aan proces en inrichting, omwille van de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind. Daarom is er voor gekozen om voor het jeugd domein apart in te zoomen op het onderwerp informatie-uitwisseling. Meer dan op andere terreinen in het sociaal domein, speelt in het jeugd domein dat professionals soms gevoelige persoonsgegevens met elkaar moeten delen.

Daarbij mogen betrokken kinderen en/of opvoeders verwachten dat hun privacy te allen tijde gerespecteerd blijft, zelfs als de veiligheid van de kinderen in het geding is. En onafhankelijk van het gekozen inrichtingsmodel of archetype.

Het goed organiseren van informatiestromen in de (jeugd)ketens is essentieel om de eigen kracht van de jongere en diens sociale systeem te versterken, de veiligheid en gezonde ontwikkeling van het kind

¹ In dit document wordt consequent de term 'sociaal team' gehanteerd. Hoewel termen en vormen per gemeente verschillen, wordt hiermee een organisatievorm bedoeld die integraal werkt in het sociale domein. Dat kan bijvoorbeeld ook een CJG zijn, een wijkteam, gebiedsteam, enz.

² Zie document: Archetypen in het sociaal domein, Dominante inrichtingsmodellen in relatie tot het programma van eisen, KING, VNG, juni 2014.

te bewaken wanneer deze in het gedrang komt én om zicht te krijgen op de (al dan niet gezamenlijk) geleverde prestaties, ten einde goed te kunnen besturen.

Privacybescherming hangt nauw samen met de manier waarop de uitvoering van de Jeugdwet is georganiseerd. Welke keuzes maken de gemeenten in de organisatie van de uitvoering en welke rol speelt privacybescherming daarin? Deze vragen staan centraal in deze handreiking.

Deze handreiking:

1. geeft inzicht in welke modellen er momenteel ontstaan in de gemeentelijke uitvoeringspraktijk vanuit het oogpunt van informatie-uitwisseling jeugd,
2. geeft houvast bij het inrichten van de informatievoorziening in het jeugddomein, en helpt gemeenten bij het treffen van maatregelen om de privacy van betrokken kinderen en gezinnen te borgen³.
3. Reikt een denkmodel of analysekader aan om de privacy-impact van een uitvoeringsvorm te kunnen beoordelen. Deze beoordeling kan gemaakt worden door gemeenten zelf of door externe partijen (zoals het CBP of het ministerie).

Inrichtingskeuzes

In de handreiking 'een functioneel ontwerp zorg voor jeugd' zijn 13 onderwerpen beschreven, waarover de gemeente keuzes moet maken om toeleiding naar passende ondersteuning en hulp voor jeugdigen en gezinnen te organiseren. Het is aan gemeenten zelf hoe zij een herkenbare, laagdrempelige en toegankelijke toeleiding naar jeugdhulp inrichten. Deze gemeentelijke beleidsvrijheid is verankerd in de Jeugdwet.

Vanwege de beleidsvrijheid, veelheid aan keuzes en factoren die van invloed zijn op de keuzes is het niet mogelijk een algemeen inrichtings- en uitvoeringsmodel voor toeleiding te ontwikkelen. Daarom hebben de gepresenteerde inrichtingskeuzes geen voorschrijvend, maar vooral een beschrijvend, karakter.

In het functioneel ontwerp zijn de volgende inrichtingskeuzes beschreven:

- 1 Uitgangspunten bij de organisatie:
 - 1 Rol van de gemeente
 - 2 Verbinding met het sociaal domein⁴
 - 3 Regie van de cliënt
- 2 Samenwerking tussen organisatieonderdelen:
 - 1 Toegang tot hulp
 - 2 Veilig Thuis
 - 3 JGZ
 - 4 Passend onderwijs
 - 5 Gedwongen kader (jeugdbescherming en jeugdreclassering)
- 3 Organisatie inrichting:
 - 1 Uitvoeringsvorm (centraal of in de wijk)
 - 2 Typering van de professional (generalist of specialist)
 - 3 Handelingsruimte voor de professional
 - 4 Bevoegdheid tot inschakelen hulp/doorverwijzing
 - 5 Positie van de Raad voor de Kinderbescherming

³ Voor dit doel kan een 'privacy impact assessments sociaal domein en jeugd' bij gemeenten worden uitgevoerd. De resultaten hiervan vormen een belangrijke aanvulling op deze handreiking.

⁴ De verbinding met het sociale domein hangt in hoge mate samen met een keuze om wel of niet met bepaalde onderdelen samen te werken. Een voorbeeld: Als een gemeente een sociaal team heel breed wil laten werken, is het logisch om intensief met onderwijs te gaan en minder accent op jeugdreclassering te leggen.

In aanvulling op deze 13 aspecten uit het functioneel ontwerp neemt deze handreiking de volgende privacy aspecten mee.

4 Privacy aspecten:

- 1 Meldingen en signalen (inclusief de zorgmelding vanuit de politie)
- 2 Rol van cliënt in de gegevensuitwisseling (toestemming)
- 3 Wijze van dossiervoering
- 4 Inrichting van casuoverleg(gen)
- 5 Toepassing van triage voor complexe hulpverleningsvragen
- 6 Wijze van juridische borging privacy

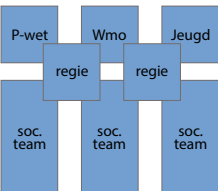
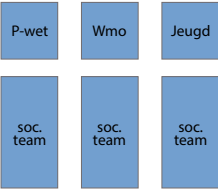
Vijf referentiemodellen gegevensuitwisseling jeugd

Voor de modellen is aangesloten bij de 5 archetypen die vanuit het VISD-programma zijn ontwikkeld.

In onderstaande tabel worden de typen kernachtig toegelicht in drie kolommen:

- in de eerste kolom het doel van archetype,
- in de tweede kolom staat beschreven wat het archetype grofweg inhoudt, en
- in de derde kolom staat waarom je, wellicht tijdelijk, voor dit archetype kiest.

Type	Doel	Wat	Waarom
<p>Archetype 1: Transitieproef</p> <p>Zie deel 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> • borgen van continuïteit van (tijdelijke) ondersteuning op huidig kwaliteitsniveau, en • minimaliseren van niet-financiële uitvoeringsrisico's 	<ul style="list-style-type: none"> • de kolommen blijven naast elkaar bestaan • de ambitie 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur wordt voorlopig niet ingevuld 	<ul style="list-style-type: none"> • geen financiële zekerheid • onvoldoende kennis over 'nieuwe' doelgroepen • kaders nog niet duidelijk genoeg • keuze om even te 'wachten' tot meer duidelijkheid ontstaat
<p>Archetype 2: Totaal Integraal</p> <p>Zie deel 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bieden van de beste oplossing voor het gezin • tegen de laagste maatschappelijke kosten • met inachtneming van de houdbaarheid van het stelsel van regelingen in het sociaal domein 	<ul style="list-style-type: none"> • vanaf het eerste contact integrale beoordeling • grote preventieve en vroeg signalerende werking (erger voorkomen) • eerder terug naar de 0de lijn (eigen kracht) • 1 toegang tot het totale sociale domein creëren (kan middels wijkteams, maar ook op centraal of ander niveau) 	<ul style="list-style-type: none"> • omdat je overtuigd bent dat je met vroegtijdige signalering en vroegtijdig (preventief) ingrijpen erger kunt voorkomen • omdat je overtuigd bent dat ieder huishouden uniek is en niet te 'kolomiseren' en/of te categoriseren is
<p>Archetype 3: Integraal in 2e instantie</p> <p>Zie deel 4</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bieden van de beste oplossing voor het gezin • tegen de laagste maatschappelijke kosten • met inachtneming van de houdbaarheid van het stelsel van regelingen in het sociaal domein 	<ul style="list-style-type: none"> • de toegang (1e instantie) blijft per kolom, daar wordt naar de (tijdelijke) ondersteuningsvraag gekeken, • wanneer in de kolom blijkt dat er veel meer aan de hand is wordt een gezin/huishouden doorgezonden naar een integraal team (2e instantie) • er wordt vanuit gegaan dat het gezin/de burger zelf en/of de betrokken specialisten de benodigde input (informatie) over een gezin aanlevert. 	<ul style="list-style-type: none"> • het gros van de burgers met een (tijdelijke) ondersteuningsvraag komt met een enkel- en/of eenvoudig vraag, of is grotendeels zelfredzaam, • het loont, financieel, om middels standaardisatie een efficiency slag (standaardisatie in 1e instantie) te maken

Type	Doel	Wat	Waarom
<p>Archetype 4: Geclusterd integraal, regie gemeente</p> <p>Zie deel 5</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bieden van de beste oplossing voor het gezin • tegen de laagste maatschappelijke kosten • met inachtneming van de houdbaarheid van het stelsel van regelingen in het sociaal domein 	<ul style="list-style-type: none"> • geclusterde toegang, bijv. 1 voor zorg, 1 voor jeugdzorg en 1 voor financiële en inkomensondersteuning • NB er zijn vele vormen van clustering mogelijk! • kenmerkend is dat de toegang is geclusterd en tegelijk inventariseert voor andere clusters, zonder een daarop volgende interventie. Toegang kan eventueel belegd zijn bij een derde partij, buiten de deur! 	<ul style="list-style-type: none"> • de (tijdelijke) ondersteuningsbehoefte van huishoudens blijkt zich vooral binnen een bepaald cluster te bevinden. • de werkwijze, behoefte aan ondersteuning, wordt specifiek geacht voor een cluster • daarnaast wordt in dit type de effectiviteit en efficiëntie het grootst geacht wanneer de gemeente regie voert op de coördinatie van zorg.
<p>Archetype 5: Geclusterd integraal, regie cliënt</p> <p>Zie deel 6</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bieden van de beste oplossing voor het gezin • tegen de laagste maatschappelijke kosten • met inachtneming van de houdbaarheid van het stelsel van regelingen in het sociaal domein 	<ul style="list-style-type: none"> • geclusterde toegang, bijv. 1 voor zorg, 1 voor jeugdzorg en 1 voor financiële en inkomensondersteuning • NB er zijn vele vormen van clustering mogelijk! • kenmerkend is dat de toegang is geclusterd en tegelijk inventariseert voor andere clusters, zonder een daarop volgende interventie. Toegang kan eventueel belegd zijn bij een derde partij, buiten de deur! 	<ul style="list-style-type: none"> • de (tijdelijke) ondersteuningsbehoefte van huishoudens blijkt zich vooral binnen een bepaald cluster te bevinden. • de werkwijze, behoefte aan (tijdelijke) ondersteuning, wordt specifiek geacht voor een bepaald cluster. • daarnaast wordt in dit type de effectiviteit en efficiëntie het grootst geacht wanneer de cliënt zelf regie voert op de coördinatie van zorg.

De indeling in de vijf archetypen (of modellen) is bepaald vanuit de manier waarop de toegang tot de jeugdhulp is ingericht.

Afhankelijk van de gemeentelijke inrichtingskeuze, kan een archetype ook helpen bij de analyse van een sociaal team (of vergelijkbaar) dat gericht is op een specifieke doelgroep, zoals 'Aanpak mpg', 'Ernstig overlast gevende gezinnen', 'Voorgezet Onderwijs', enz.⁵

Privacy Aspecten

In aanvulling op de 13 hierboven beschreven organisatiekeuzen uit de handreiking 'Functioneel ontwerp zorg voor jeugd' zijn er zes aanvullende aspecten of aandachtspunten, specifiek vanuit de privacybescherming. Deze zes aspecten zijn hieronder kort beschreven.

1 Meldingen en signalen (inclusief de zorgmelding politie en de VIR)

Meldingen en signalen zijn een belangrijk instrument om preventief te kunnen werken. De inzet van veel gemeenten is gericht op het voorkomen van (zwaardere) vormen van jeugdhulp. Effectieve instru-

⁵ Noot bij schema

- 'Geclusterd integraal' en 'geclusterd integraal elders' verschillen vanuit gegevens/privacy perspectief niet wezenlijk van elkaar. 'Geclusterd integraal elders' wordt daarom niet beschreven in deze handreiking.
- Binnen geclusterd integraal is er een wezenlijk nader onderscheid te maken naar 'eigen regie door de cliënt' en 'regie vanuit de gemeente'. Daarom besteedt deze handreiking daar apart aandacht aan.

Opmerkingen bij de modellen:

- De modellen zijn niet normatief, er is geen hiërarchie, het ene model is niet beter of slechter dan het andere
- De modellen zijn naar hun aard een globale beschrijving van de praktijk in gemeenten. In die zin zijn de beschrijvingen enigszins karikaturaal. Elke gemeente zal ten opzichte van de modellen haar eigen nuancering of specifieke keuzes aanbrengen
- De modellen zijn te zien als uitersten. In de praktijk kiezen gemeenten voor mengvormen van de geschetste modellen
- De keuzes van de gemeenten zijn niet statisch, gemeenten zullen in de jaren groeien van het ene naar het andere model. Op onderdelen zullen gemeenten – op basis van ervaringen opgedaan na 1 januari 2015 – de uitvoering aanpassen. Deze lerende praktijk is voor veel gemeenten zelfs het uitgangspunt, maar laat zich moeilijk vatten in een beperkt aantal generieke modellen

menten hiervoor zijn het vroegtijdig signaleren van potentiële problemen, of mogelijke samenloop tussen problemen, en het vroegtijdig interveniëren met (lichtere) vormen van hulp.

Effectieve signalering vereist dat:

1. Signalen en meldingen op een eenduidige plek binnenkomen, waar de signalen (eventueel in samenhang) beoordeeld kunnen worden
2. Een goede beoordeling van de signalen, waarbij enerzijds vroege signalen niet te snel onderschat worden, maar anderzijds er geen stigmatisering plaatsvindt op basis van soms subjectieve signalen.

De gemeente kan keuzes maken in de plek waar de signalen binnenkomen. Daarnaast kan de gemeente vanuit haar beleid eisen stellen aan de manier waarop met signalen kan worden omgegaan.

Als er een sociaal wijkteam is, zal dat meestal de plek zijn waar signalen worden ontvangen en beoordeeld. Een alternatief is de plek waar de toegang tot jeugdhulp is georganiseerd. Veilig Thuis heeft, naast haar wettelijke taken om advies, meldingen huiselijk geweld en kindermishandeling in ontvangst te nemen en te onderzoeken, als opdracht om zorgmeldingen van de politie in ontvangst te nemen. Ongeacht de plek waar signalen binnenkomen is iedere professional verplicht de meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling te hanteren.

Er zijn twee bijzondere vormen van meldingen, die in de praktijk vaak voorkomen:

1. De zorgmelding vanuit de politie. In de praktijk blijkt dat de overgrote meerderheid van signalen over veiligheid en/of geweld door de politie worden gedaan. De politie heeft hiervoor een standaard zorgmelding ontwikkeld. De zorgmelding wordt elektronisch doorgegeven via de CORV. Gemeenten dienen aan te geven waar de zorgmelding moet worden ontvangen. In de meeste gevallen zal de gemeente Veilig Thuis hiervoor aanwijzen, maar de gemeente kan hierin een andere keuze maken.
2. Meldingen aan de Verwijsindex Risicjongeren (VIR). In de wet is geregeld welke partijen mogen melden, wie de meldingen mag inzien, en waarvoor ze gebruikt mogen worden. De gemeente is vanuit de wet verplicht om een meldingenconvenant op te stellen met alle partijen die aan de VIR mogen melden. De VIR heeft geen inkijsfunctie.

Gezien vanuit de privacy van zowel de betrokkenen als de melder, vereist de omgang met signalen en meldingen een zorgvuldige afweging door de gemeente. De gemeente zal op voorhand in haar beleid naar alle partijen moeten aangeven hoe met signalen en meldingen wordt omgegaan.

2 Rol van cliënt in de gegevensuitwisseling

De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) kent diverse rechten toe aan de burger waarover gegevens worden geregistreerd of uitgewisseld. Zo heeft de betrokkene een inzage-recht en het recht om te weten met welke partijen de gegevens zijn uitgewisseld. Naast de rechten van de betrokkenen heeft de partij die de gegevens verwerkt ook een aantal plichten. Plichten zijn onder andere het adequaat informeren van betrokkenen, en het zorgen voor een zorgvuldige omgang met de gegevens en een goede beveiliging daarvan.

Een belangrijk principe in de Wbp is 'transparantie'. Dit betekent dat de betrokkene het recht heeft te weten welke informatie is geregistreerd en is gedeeld met derden. Ook als er geen toestemming voor gegevensuitwisseling wordt gevraagd. (Als er bijvoorbeeld veiligheidsrisico's zijn kan de transparantie op geleide van de situatie ook achteraf worden betracht). Los van de vraag of er wel of geen toestemming wordt gevraagd aan betrokkene, is het van belang dat gemeenten en uitvoerders altijd transparant zijn over gegevensuitwisseling: als de veiligheid en gezondheid van het kind in het geding is, maar

bepert als transparantie de veiligheid en gezondheid van het kind juist in gevaar brengt (bijvoorbeeld bij vermoedens van eerwraak).

Een ander belangrijk onderdeel van de Wbp is de grondslag voor de gegevensverwerking (art. 8 Wbp). Gegevens mogen alleen uitgewisseld worden tussen partijen als er een grondslag is. Het kan zijn dat de wet expliciet ruimte laat voor een gegevensuitwisseling, of dat de gegevens nodig zijn om een wettelijke taak uit te kunnen voeren. Ook de toestemming van betrokkene (ondubbelzinnig en zonder dwang gegeven) is een grondslag vanuit de Wbp.

In veel gevallen kiezen gemeenten ervoor om de toestemming van betrokkenen leidend te laten zijn in de gegevensuitwisseling. Deze aanpak voldoet voor veel vormen van lichtere jeugdhulp. Maar als de hulpverlening complexer wordt (bijvoorbeeld als de veiligheid in het geding is) kunnen er haken en ogen zitten aan het vragen van toestemming. Het ontbreken van toestemming stopt immers de gegevensuitwisseling en daarmee vaak de hulpverlening. Transparant werken en voortdurend overleg met de burger/cliënt kan dit meestal voorkomen en leidt vaak tot alternatieven.

Voor het werken met toestemming zijn drie stappen van belang die eenvoudig in het dienstverleningsproces zijn in te bouwen⁶:

1. Noodzaak van informatie-uitwisseling bepalen.
2. Toestemming vragen: informeren over welk gegeven voor welk doel moet worden verwerkt.
3. Toestemming registreren.

1 Noodzaak bepalen

De eerste vraag die elke medewerker zich moet stellen voor hij of zij gegevens uitvraagt, vastlegt of registreert is: welke gegevens zijn noodzakelijk voor het doel dat de burger wil bereiken? De aard van de te verwerken gegevens, de gegevens die worden vastgelegd, en de manier waarop die worden verwerkt, verschuift daarbij meestal in de loop van het proces van dienstverlening.

Gemeenten zullen steeds zorgvuldig de afweging moeten maken wat noodzakelijk is in specifieke situaties en deze afweging onderdeel moeten maken van hun werkwijze in het sociaal domein. Want: ook al geeft een burger toestemming om bepaalde gegevens te gebruiken, dan is dit geen legitimatie ze buiten de aanvankelijke noodzaak te gebruiken. Het maken van die afweging kan het beste gebeuren aan het begin en eind van elke fase in het werkproces. Dat is een natuurlijk moment om met de burger te concluderen wat de vervolgstappen zullen zijn en welke gegevens daarbij noodzakelijk zijn. In het kader van 'eigen regie' verdient het aanbeveling om de cliënt/burger zelf die gegevens te laten aanleveren, eventueel met hulp. Het bepalen van de noodzaak geldt in het bijzonder bij gegevens van professionals met een (medisch) beroepsgeheim.

In alle gevallen geldt het uitgangspunt, dat als met minder gegevens, of minder diepgaande gegevens kan worden volstaan, dat altijd de voorkeur heeft. Bijvoorbeeld: is het noodzakelijk om te weten hoeveel iemand verdient, of is het voldoende om te weten of iemand boven of beneden een bepaalde grens zit? En in het kader van 'eigen regie' van de burger kan die ook veel informatie rechtstreeks zelf aanleveren.

⁶ Zie ook: Factsheet Toestemming gegevensverwerking sociaal domein – november-2014.pdf

2 Toestemming vragen

Als helder is welke gegevens noodzakelijk zijn voor de volgende stap in het hulpproces, kan de medewerker met de burger bespreken welke waarborgen er zijn, en de rechten van de burger ten aanzien van gegevensverwerking door de gemeente. Bijvoorbeeld waar een burger terecht kan om te controleren welke gegevens er werkelijk worden verwerkt, hoe lang ze worden bewaard, en hoe ze eventueel kunnen worden gecorrigeerd.

Als de noodzaak helder is en de burger is geïnformeerd over zijn rechten en de noodzaak van specifieke verwerkingen, dan zal de burger gevraagd worden of hij of zij het goed vindt dat de gemeente die betreffende gegevens verwerkt met het oog op het besproken doel.

3 Registreren van toestemming

Schriftelijke toestemming is dan over het algemeen niet nodig. De toestemming moet op enigerlei wijze worden vastgelegd. Dat kan op eenvoudige wijze door bij het verslag van het gesprek met de burger op te nemen welke gegevens voor die vervolgstappen worden opgevraagd en met welk doel. Het werken met schriftelijke toestemmingsverklaringen is dan in de meeste gevallen niet meer nodig.

Gemeenten dienen dus vooraf beleid te maken over hoe om te gaan met de transparantie en zorgvuldige registratie en beveiliging van informatie, en de rol van toestemming van betrokkene. Dit beleid is nodig voor zowel de taken, die de gemeente zelf uitvoert, als voor de taken die andere partijen in opdracht van de gemeente uitvoeren. In het laatste geval kan de gemeente in het contract eisen of randvoorwaarden stellen – uiteraard binnen de kaders van de Wbp - aan het privacy-beleid van de jeugdhulpverlener. Daarbij kan terughoudendheid bij het gebruik van toestemming en privacy-convenanten de transformatiedoelen en ‘eigen regie’ van mensen juist versterken.

3 Wijze van dossiervoering

De Jeugdwet stelt eisen aan de manier waarop jeugdhulpinstellingen en GI's dossier moeten voeren. Deze regels zijn een nadere precisering van algemene kaders, die vanuit de Wbp zijn gegeven. Het algemene principe in de Jeugdwet is dat elke partij haar eigen dossier voert, voor de taken die ze zelf uitvoert, en dat dossiers niet gedeeld worden met derden.

Hiermee kent de Jeugdwet geen dossier ‘over de partijen heen’. Waar het gaat om de uitvoering van regisserende taken (bijvoorbeeld door een sociaal wijkteam) of over casusoverleggen (bijvoorbeeld in het Veiligheidshuis) zal de gemeente moeten zorgen voor aanvullende expliciete afspraken over gegevensuitwisseling, binnen de kaders van de Jeugdwet en de Wbp. In de afspraken moet zijn aangegeven welke gegevens worden gewisseld, tussen welke partijen, met welk doel en onder welke voorwaarden. De grondslag (al dan niet wettelijke taak of wettelijk voorschrift) dient expliciet benoemd te zijn.

4 Inrichting van casusoverleg(gen)

Een casusoverleg is een overleg waarin meerdere professionals, die elk bij een specifiek kind of gezin betrokken zijn, hun hulpverlening onderling op elkaar afstemmen. Een casusoverleg is op persoonsniveau.

Gangbare casusoverleggen zijn het Zorg Advies Team (ZAT, in het onderwijs), en het Veiligheidshuis.

Een casusoverleg is naar zijn aard een forse impact op de privacy van betrokkenen. Het is aan de gemeente en veldpartijen om zich daarom steeds af te vragen óf een casusoverleg echt noodzakelijk is, of er alternatieven zijn, en hoe de privacyimpact geminimaliseerd kan worden.

De gemeente heeft diverse keuzemogelijkheden bij de inrichting van of aansluiten bij een casusoverleg.

- De eerste vraag die steeds gesteld moet worden, is of een casusoverleg proportioneel is ten opzichte van de privacy van de betrokkene. Partijen kunnen zich beperken in het aantal kinderen/gezinnen dat wordt aangemeld voor een overleg, en in het aantal partijen dat deelneemt aan het overleg.
- Een tweede vraag is hoe het recht op privacy van betrokkenen optimaal geborgd kan worden. Een goede vuistregel is om een casusoverleg alleen te doen in aanwezigheid van (een vertegenwoordiger van) het gezin of kind.
- Een derde mogelijkheid voor de gemeente is om de aanmelding voor een casusoverleg te objectiveren. Dit kan bijvoorbeeld door duidelijke criteria te hanteren voor de aanmelding én door betrokkenen hierover vooraf duidelijk te informeren.

Net als bij de meldingen en signalen dienen de partijen vooraf en expliciet beleid te maken hoe het recht op privacy van betrokkenen in een casusoverleg zo goed mogelijk wordt geborgd. Het is aan de gemeente om dit te initiëren en bijvoorbeeld afspraken te maken over wie de betrokkenen informeert over het feit dat ze besproken worden in een casusoverleg. In veel gevallen zal er een privacy-convenant of samenwerkingsovereenkomst aan het casusoverleg ten grondslag liggen. Maar dat is op zich onvoldoende legitimatie voor uitwisseling van persoonlijke gegevens.

5 Toepassing van triage voor complexe hulpverleningsvragen

Meestal zal de gemeente in haar beleid moeten aangeven of en hoe gegevensuitwisseling zal plaatsvinden. Bijvoorbeeld wel of geen casusoverleg, wel of geen informatie delen, wel of geen toestemming aan de cliënt vragen.

In het beleid (en bij de uitvoering) moet een afweging gemaakt worden tussen het recht op privacy en het gebruik van privacy-gegevens voor goede hulpverlening en hoe goede hulpverlening het gebruik van privacy-gegevens zo veel mogelijk beperkt. In de privacywet wordt in dit geval gesproken over *proportionaliteit*: als de situatie ernstig is mag informatie uitwisseling eerder dan als het een lichtere vorm van hulp betreft.

De vraag is dan: wanneer is een situatie zodanig zwaar, dat het delen van privacy-gegevens noodzakelijk en proportioneel geacht wordt? Om dat vast te stellen is triage een veelgebruikt instrument. De methode is onder andere ontleend aan de praktijk in Veiligheidshuizen. Triage is een objectieve methode om vast te stellen of het delen van informatie tussen professionals noodzakelijk én proportioneel is. Deze triage-methode staat los van welke hulp nodig is⁷.

NB. Voor een objectieve triage is ook privacy-gevoelige informatie nodig, maar die mag alleen gebruikt worden om een beoordeling te maken. Als de uitkomst van de triage is, dat er geen sprake is van zware of complexe hulpverlening, dan dient die informatie vernietigd te worden en mag niet gedeeld of gebruikt worden voor andere doelen!

Naast dat de gemeente de keuze heeft of ze wel of niet gebruik maakt van een vorm van triage in de beoordeling of gegevensuitwisseling kan plaatsvinden, blijft het van belang ouders/kind te betrekken bij de noodzaak inzage te krijgen in gegevens.

6 Wijze van juridische borging privacy

Het laatste aspect van privacy bescherming gaat over de manier waarop de gemeente de juridische regels voor gegevensuitwisseling vastlegt en gegevens deelt met de samenwerkingspartners.

⁷ Zie ook document: VISD-Privacy-Triagekader-en-instrument-oktober-2014.pdf

Bij de borging van de privacy van de burger geeft de wet een hiërarchie:

- De kaders vanuit de Wbp zijn leidend en alle informatievoorziening dient binnen deze kaders plaats te vinden. Hetzelfde geldt voor medische gegevens voor de kaders vanuit de WGBO (Wet Geneeskundige Behandeloovereenkomst), waarin het medisch beroepsgeheim is geregeld.
- In de Jeugdwet en de andere wetten (waaronder de wet PG, en de Wmo voor Veilig Thuis) is op onderdelen een nadere invulling gegeven voor informatievoorziening, dossiervoering en de mogelijkheid om onder voorwaarden gegevens te delen tussen partijen.
- In de wet is geregeld dat de gemeenten een aantal convenanten of overeenkomsten moet sluiten, om afspraken te maken over het delen van gegevens.
- Tenslotte is de gemeente vrij om aanvullend en facultatief één of meerdere privacy-convenanten of samenwerkingsovereenkomsten te sluiten, rekeninghoudend met 'proportionaliteit' en de beleidsdoelstelling m.b.t. 'eigen regie'.

Er zijn 3 convenanten of afspraken, die *vanuit de wet verplicht* zijn:

- Een samenwerkingsovereenkomst met de Raad voor de Kinderbescherming, over (onder andere) de wijze van samenwerking, de gegevens die gedeeld kunnen worden, en de gemeentelijke functies, organisaties of functionarissen waarmee deze gegevens gedeeld kunnen worden. Dit gaat bijvoorbeeld over de partijen die een VTO bij de Raad kunnen doen, en de manier waarop de Raad met de gemeente samenwerkt tijdens het onderzoek.
- Afspraken met de GI over de wijze van samenwerken bij de uitvoering van een justitiële maatregel. Bij een maatregel is de GI immers verantwoordelijk voor de jeugdhulp die binnen de maatregel wordt verleend, en de gemeente voor de vrijwillige (overige) jeugdhulp.
- Een samenwerkingsconvenant VIR. In het convenant is afgesproken welke partijen regionaal mogen melden, hoe met meldingen wordt omgegaan en welke partijen voor welk doel de gegevens uit de melding mogen gebruiken. Het convenant dient door alle potentiële meldende partijen ondertekend te worden. De gemeenten moet het initiatief nemen om te komen tot een convenant.

Aanvullende convenanten kunnen de gemeenten, of andere samenwerkingspartners, op eigen initiatief sluiten. De afspraken in het convenant moeten altijd binnen de kaders van de Wbp en de andere wetten blijven. Convenanten vervangen niet de toestemming van de burger. Voorbeelden zijn:

- Convenant voor de aanpak van overlast gevende jongeren
- Convenant voor de aanpak van zorgmijdende gezinnen
- Samenwerkingsovereenkomst voor een Veiligheidshuis
- Convenant voor werkwijze in een sociaal wijkteam
- Convenant met afspraken voor deelname aan een ZAT (Zorg Advies Team, op scholen)
- Het accent in dergelijke convenanten of overeenkomsten ligt op welke partijen informatie kunnen delen. De grondslag voor gegevensuitwisseling is in het convenant expliciet opgenomen. Daarnaast is er vaak sprake van een escalatieladder (bijvoorbeeld: "tussen de partijen wordt geen informatie gedeeld, tenzij er eerst dit of dat gebeurt is, de betrokkene geïnformeerd is, en functionaris x toestemming heeft gegeven.").

NB. Ongeacht het convenant of de overeenkomst is het zowel op grond van de Wbp als de Jeugdwet van belang om ouders/kind te betrekken bij de noodzaak om inzage in gegevens te krijgen, met als doel hun situatie te verbeteren. Ouders en kind staan centraal en niet de organisatie of de hulp. Het is dus vooral: niet praten *over* maar *met* ouders/kind.

2 Transitieproof

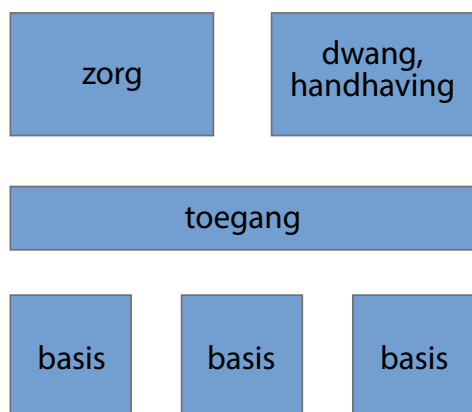
Transitieproof

In het model 'transitieproof' richt de gemeente de uitvoering van de Jeugdwet in volgens het principe 'doen wat gedaan moet worden'. Dit betekent dat de wettelijke vereisten per 1 januari 2015 gevolgd worden, en verder zoveel mogelijk bij de bestaande uitvoering wordt aangesloten. Dit biedt de gemeente de ruimte om ervaring op te doen met de uitvoering van de Jeugdwet, en maakt het voor de uitvoerders eenvoudiger om de overstap te maken naar het nieuwe Jeugdwet-kader.

Het model maakt in beperkte mate (of niet) gebruik van de principes achter de transformatie in het sociaal domein. Dit betekent dat de uitvoering in veel gevallen nog verkokerd plaatsvindt, de samenwerking tussen verschillende disciplines beperkt is en de eigen rol of verantwoordelijkheid van de cliënt beperkt wordt aangesproken.

Voor veel gemeenten is dit model een overgangssituatie. Het model 'transitieproof' wordt in 2015 gevolgd om de jaren daarna door te groeien naar meer geïntegreerde vormen van jeugdhulpverlening, al dan niet met de inzet van een sociaal wijkteam.

Beeld:

Aspect	Uitwerking voor model 'transitieproof'
A Uitgangspunten bij de organisatie	
1 Rol van de gemeente	<p>De gemeente stelt zich vooral op als inkoper van jeugdhulp. De regie op de hulpverlening – en de samenwerking tussen verschillende hulpverleners – is beperkt. De hulpverleners worden (vanuit hun contract) gestimuleerd om samenwerkingsafspraken te maken, maar de gemeente ondersteunt dit niet actief. De gemeente heeft geen of een zeer beperkte rol in de uitvoering van de jeugdhulp.</p> <p>In de uitvoering is er een duidelijk onderscheid tussen het vrijwillig en het gedwongen kader. Het vrijwillig kader wordt (via inkoopcontracten) deels gereguleerd door de gemeenten (onder andere door de toegangscriteria te expliciteren). Toegang tot en regie op het gedwongen kader ligt bij de gecertificeerde instelling.</p>
2 Verbinding met het sociaal domein	<p>De verbinding met het sociaal domein is beperkt. Er is (nog) geen sociaal wijkteam, of het wijkteam is nog in een beperkte pilot- of leerfase. De inkoop, contractering en aansturing van aanbieders gebeurt los van de andere onderdelen in het sociaal domein (zoals werk & inkomen, zorg & ondersteuning/Wmo en schuldhulpverlening).</p>
3 Regie van de cliënt	<p>De regie van de cliënt is vergelijkbaar ingericht als in het 'oude' jeugdstelsel. Dat betekent dat voor het vrijwillig kader het initiatief ligt bij de cliënt zelf, en de toeleiding vooral loopt via het CJG, dat de hulpvraag samen met de cliënt expliciteert.</p> <p>In het gedwongen kader is de rol van de cliënt beperkt en ligt de regie bij de gecertificeerde instelling. De gecertificeerde instelling zorgt voor het overzicht over de verschillende soorten jeugdhulp, voor de afstemming binnen het gezin, en voor de interactie met de cliënt.</p>
B Samenwerking tussen organisatieonderdelen	
1 Toegang tot hulp	<p>De toegang tot het vrijwillig kader is belegd bij het CJG of bij een apart 'jeugd-loket'. Er is geen sociaal wijkteam dat dient als toegangsfunctie.</p>
2 Veilig Thuis	<p>Veilig Thuis is als aparte organisatie gepositioneerd. Het is ofwel een zelfstandige organisatie, ofwel bij de GGD ondergebracht (in het verlengde van de huidige SHG's) ofwel bij de gecertificeerde instelling (in het verlengde van de vroegere AMK's). In alle gevallen opereert VeiligThuis zelfstandig en voert het de wettelijke taken voor Veilig Thuis uit.</p>
3 JGZ	<p>De JGZ staat los van de uitvoering van de Jeugdwet. Als de JGZ is ondergebracht in een CJG kan er daar sprake zijn van een beperkte overlap, waarbij de JGZ kan signaleren of doorverwijzen naar de toegangsfunctie van het CJG.</p>
4 Passend onderwijs	<p>Er is vanuit de uitvoering van de Jeugdwet (nog) geen aansluiting bij passend onderwijs of ZAT's</p>
5 Gedwongen kader (jeugdbescherming en jeugdreclassering)	<p>De toeleiding naar het gedwongen kader verloopt via Veilig Thuis of via een bij de gecertificeerde instelling neergelegde opdracht om de VTO naar de Raad voor de Kinderbescherming door te zetten. De contractering van Veilig Thuis en gecertificeerde instelling gebeurt regionaal, waarbij de kleinere gemeenten het beleid volgen van de centrumgemeente.</p>

Aspect	Uitwerking voor model 'transitieproof'
C Organisatie inrichting	
1 Uitvoeringsvorm (centraal of in de wijk)	Er is geen uitvoering van jeugdhulp in de wijk. De toeleiding verloopt via het CJG of een (centraal) 'jeugd-loket'. De toeleiding is gebaseerd op het vinden van de passende specifieke hulpvorm(en). De uitvoering gebeurt door de jeugdhulpverleners.
2 Typering van de professional (generalist of specialist)	Professionals worden als specialisten ingezet. In het CJG kan sprake zijn van een beperkte inzet van generalisten, gericht op het snel kunnen doorverwijzen naar gespecialiseerde hulp. Er zijn geen generalisten die ook jeugdhulp verlenen.
3 Handelingsruimte voor de professional	De handelingsruimte van de professionals is beperkt tot de uitvoering van de specifieke (veelal specialistische) jeugdhulp. De invulling van de hulp is veelal via het contract met de jeugdhulpverlener afgebakend.
4 Bevoegdheid tot inschakelen hulp/doorverwijzing	De doorverwijzing naar jeugdhulp ligt bij het CJG of het 'jeugd-loket'. De jeugdhulpverleners hebben geen bevoegdheid om naar andere jeugdhulp door te verwijzen. De wettelijke bevoegdheid van de huisarts, jeugdarts en medisch specialist om door te verwijzen is een autonome route.
5 Positie van de Raad voor de Kinderbescherming	De interactie tussen de gemeente en de Raad voor de Kinderbescherming is beperkt. De samenwerking verloopt vooral via Veilig Thuis en/of de gecertificeerde instelling. De kleinere gemeenten volgen de beleidsmatige afspraken die de centrumgemeente met de Raad heeft gemaakt.
D Privacy aspecten	
1 Meldingen en signalen (inclusief de zorgmelding vanuit de politie)	De inzet van meldingen of signalen is beperkt. Er is wel een convenant voor melding aan de VIR. De gemeente stimuleert partijen niet actief om te melden. De zorgmelding vanuit de politie wordt gedaan aan Veilig Thuis. De kleinere gemeenten volgen hierin de afspraken tussen de centrumgemeente, Veilig Thuis en de politie.
2 Rol van cliënt in de gegevensuitwisseling (toestemming)	De gegevensuitwisseling tussen partijen is beperkt en de rol van de cliënt is daarmee ook beperkt. Het is aan de jeugdhulpinstellingen zelf om de cliënt te informeren en de transparantie te organiseren.
3 Wijze van dossiervoering	Dossiervoering wordt aan de individuele jeugdhulpinstellingen overgelaten. Uitwisseling tussen de verschillende dossiers is er niet, tenzij dit vanuit de wet nodig is, of is toegestaan (bijvoorbeeld voor de CORV-berichten of meldingen aan de VIR).
4 Inrichting van casuoverleg(gen)	Casuoverleggen zijn georganiseerd los van de uitvoering van de Jeugdwet. Voor toegang tot het Veiligheidshuis wordt aangesloten bij de afspraken die het Veiligheidshuis hiervoor heeft gemaakt. Deze afspraken zijn veelal regionaal, vanuit de centrumgemeente gemaakt
5 Toepassing van triage voor complexe hulpverleningsvragen	Er is geen sprake van triage, omdat de samenwerking tussen verschillende partijen beperkt is. Samenwerking tussen hulpverleners wordt overgelaten aan de hulpverleners zelf, die daarover overleggen met de betrokkenen.
6 Wijze van juridische borging privacy	Voor de juridische borging wordt voldaan aan de wettelijke vereisten. De afspraken met Raad voor de Kinderbescherming, de gecertificeerde instellingen en de VIR worden gemaakt door de centrumgemeente. Er zijn geen aanvullende convenanten voor specifieke doelgroepen.

3 Totaal integraal

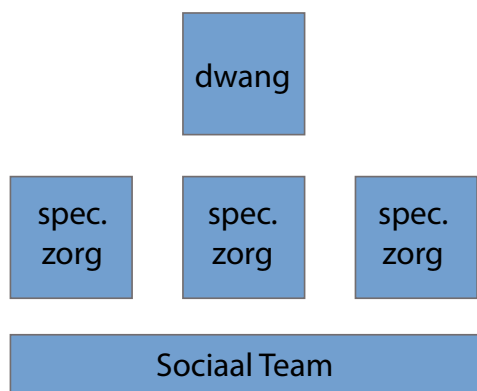
Totaal integraal

In het model 'totaal integraal' heeft de gemeente de samenwerking binnen de Jeugdwet georganiseerd, in samenhang met de dienstverlening op het terrein van werk & inkomen, schuldhulpverlening, zorg & ondersteuning, veiligheid e.d.

In de aanpak staat een sociaal wijkteam centraal. De principes van de transformatie in het sociaal domein zijn in de uitvoering neergedaald. De uitvoering is dus in de buurt, dichtbij de inwoners, de vraag en eigen regie van betrokkenen staat centraal, de omgeving en het sociaal netwerk van de cliënt wordt actief betrokken. In de aanpak is veel aandacht voor preventie, gericht op het vroeg signaleren van mogelijke risico's en het voorkomen van zwaardere of complexere vormen van jeugdhulp. De integrale benadering wordt in principe gehanteerd voor alle betrokkenen, niet alleen voor de gevallen waarin er sprake is van multi-problematiek.

Dit model wordt gehanteerd door gemeenten die vaak al enkele jaren ervaring hebben met wijkgericht werken en/of de inzet van sociale wijkteams. De werkwijze is de afgelopen jaren werkendeweg ontwikkeld. De uitvoering van de Jeugdwet wordt dan in deze in de praktijk ontwikkelde werkwijze ingepast.

Beeld:

Aspect	Uitwerking voor model 'totaal integraal'
A Uitgangspunten bij de organisatie	
1 Rol van de gemeente	Naast de rol van inkoper is de gemeente ook verantwoordelijk voor de systeeminrichting van het sociaal domein, waaronder de inrichting en uitvoering door de sociale wijkteams. Het sociale team verleent lichte vormen van hulp en dit gebeurt onder de directe verantwoordelijkheid van de gemeente.
2 Verbinding met het sociaal domein	De verbinding met het sociaal domein is sterk. In de uitvoering door de sociaal wijkteams is bijna geen onderscheid te maken naar de verschillende domeinen. Alle taken in het wijkteam (intake, toeleiding, doorverwijzing e.d.) worden vanuit de samenhang en de vraag van de cliënt bekeken.
3 Regie van de cliënt	De betrokkenheid van de cliënt is sterk. In de interactie met het sociaal wijkteam staat de cliënt/het gezin centraal. Er is een duidelijke visie op wat 'eigen regie' is. Steeds is de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt/het gezin het aangrijppingspunt. Ook wordt waar mogelijk de sociale omgeving van de cliënt zoveel mogelijk bij de oplossing van de problematiek betrokken. Pas als er vanuit de cliënt en zijn sociale omgeving geen oplossingen zijn, wordt hulp ingezet als maatwerk of individuele vormen van hulpverlening. Per definitie aanvullend op de eigen regie van cliënt/gezin en het sociaal team.
B Samenwerking tussen organisatieonderdelen	
1 Toegang tot hulp	De toegang tot de hulp verloopt via het sociaal wijkteam. Daarbij is er geen onderscheid tussen de toegang tot het vrijwillig kader en het gedwongen kader. Het sociaal wijkteam doorloopt in de toegang een escalatieladder: 1 wat is er nodig zodat de cliënt zelf de vraag kan oplossen, met behulp van de eigen omgeving en/of de 0 ^{de} of 1 ^e lijn? 2 wat maakt dat de expertise in het wijkteam de betrokkene weer zelfredzaam kan maken? 3a wat maakt dat een of meer andere partijen betrokken worden? 3b wat heeft het sociaal team nodig uit de 2 ^e lijn/gespecialiseerde hulp, zodat zij het zelf kan of als aanvulling op de eigen generieke begeleiding?
2 Veilig Thuis	Veilig Thuis is apart als organisatie gepositioneerd – om de wettelijke taken uit te kunnen voeren – maar Veilig Thuis is wel dicht tegen het wijkteam aan georganiseerd. Dit kan door medewerkers vanuit Veilig Thuis in een wijkteam te laten participeren, of door intensief samen te werken. Bij situaties rondom veiligheid en geweld zal het wijkteam snel Veilig Thuis (ook) inschakelen. Andersom wordt Veilig Thuis gestimuleerd om actief de samenwerking met wijkteam te zoeken.
3 JGZ	De JGZ voert de wettelijke PG-taken uit als aparte organisatie-eenheid (bij GGD en consultatiebureau). De eventuele ophanging in een CJG is vervangen door deelname in of nauwe samenwerking met het wijkteam. De JGZ wordt gevraagd via vroeg-signalering actief mee te werken aan een preventieve aanpak.
4 Passend onderwijs	Het onderwijs werkt nauw samen met het sociaal wijkteam. Het kan zijn dat een pedagogisch medewerker onderdeel is van een wijkteam, of dat het wijkteam als pedagogisch begeleider op school is. Het onderwijs is onderdeel van vroeg-signalering van mogelijke risico's bij jongeren/gezinnen.

Aspect	Uitwerking voor model 'totaal integraal'
5 Gedwongen kader (jeugdbescherming en jeugdreclassering)	De uitvoering van de maatregelen in het gedwongen kader ligt, conform de wet, bij de gecertificeerde instelling. De toeleiding ligt bij het wijkteam. De VTO zal vanuit het wijkteam naar de Raad voor de Kinderbescherming worden gedaan. Met de gecertificeerde instelling zijn afspraken gemaakt hoe de uitvoering van justitiële maatregelen aansluit op de vrijwillige jeugdhulp, op andere vormen van hulp buiten de Jeugdwet én de eigen regie van cliënt/gezin. Het wijkteam houdt met cliënt/gezin het overzicht, en zal in het algemeen een eigen ICT-systeem hebben waarin over verschillende vormen van jeugdhulp (vrijwillig en gedwongen) de dát-informatie wordt bijgehouden.
C Organisatie inrichting	
1 Uitvoeringsvorm (centraal of in de wijk)	De uitvoering ligt zoveel mogelijk in de wijk, in de woonomgeving van de cliënten. Hulpverleners worden uitgenodigd (of via contract geregeld) hun hulp ook zoveel mogelijk in de wijk aan te bieden.
2 Typering van de professional (generalist of specialist)	De medewerkers in het wijkteam zijn (hoog gekwalificeerde) generalisten. Op afroep is dichtbij het wijkteam gespecialiseerde tweedelijns hulp beschikbaar
3 Handelingsruimte voor de professional	De handelingsruimte voor de professional is ruim. De medewerkers van een wijkteam hebben een zekere ruimte om zelf lichte vormen van jeugdhulp te leveren. Dichtbij het wijkteam is gespecialiseerde tweedelijns hulp aanwezig, die snel en op initiatief van de cliënt of het wijkteam kan worden ingezet.
4 Bevoegdheid tot inschakelen hulp/doorverwijzing	De doorverwijzing naar tweedelijns specialistische hulp ligt bij het wijkteam, in overleg met de betrokken cliënt, en vaak in overleg met de tweedelijns hulpverlener.
5 Positie van de Raad voor de Kinderbescherming	De samenwerking met de Raad voor de Kinderbescherming verloopt primair via het wijkteam. De VTO wordt vanuit het wijkteam verzonden, en het wijkteam zal actief de samenwerking met de Raad zoeken over de voorgestelde maatregelen. In overleg met de Raad wordt bekeken hoe de maatregelen, die de Raad voorstelt passen binnen de andere vormen van (jeugd)hulp die al worden geleverd. De afspraken hierover zijn vastgelegd in de overeenkomst met de Raad, waarbij nadrukkelijk is aangegeven op welke manier de onafhankelijke positie van de Raad is geborgd en welke rol zij spelen bij de zogenaamde 'drang'.
D Privacy aspecten	
1 Meldingen en signalen (inclusief de zorgmelding vanuit de politie)	<p>Het wijkteam is actief op zoek naar vroegtijdige signalen van mogelijke risico's. Met diverse partijen (Veilig Thuis, onderwijs, leerplicht, woningbouwvereniging e.d.) zijn duidelijke afspraken gemaakt over het melden van risico's of signalen, altijd in samenspraak met cliënt/gezin en met de Meldcode als procesinstrument. De administratie van het wijkteam is ingericht op het verwerken en registreren van signalen en het bewaken van de opvolging ervan. De medewerkers van het wijkteam zijn getraind in het op waarde schatten van signalen en het adequaat opvolgen ervan.</p> <p>Meldingen of signalen kunnen onttrokken worden aan geautomatiseerde systemen binnen de gemeenten of bij betrokken partijen (bijvoorbeeld het sociale-dienst-systeem of de RMC-administratie). Dergelijke geautomatiseerde signalen worden alleen ontvangen nadat het signaal met cliënt/gezin is besproken en de betrokkene toestemming heeft gegeven voor doorzetten van dat signaal of dat er een wettelijke grondslag voor is, bijvoorbeeld in geval van bedreiging van de veiligheid of gezondheid van het kind of de oudere.</p> <p>De zorgmelding van de politie zal bij voorkeur via het sociaal wijkteam verlopen.</p> <p>Bij de afhandeling en follow-up op signalen wordt de cliënt/het gezin uiteraard betrokken. Signalen worden vooral gebruikt om een (vervolg)gesprek met de betrokkenen te starten.</p> <p>De gemeente heeft met het sociaal wijkteam en alle betrokken partijen een privacy-convenant gesloten om de privacy en eigen regie van betrokkenen voldoende te kunnen borgen.</p>

Aspect	Uitwerking voor model 'totaal integraal'
2 Rol van cliënt in de gegevensuitwisseling (toestemming)	De cliënt wordt bij alle hulpverlening nauw betrokken, en (dus) ook bij de gegevensuitwisseling. Gesprekken over de cliënt/het gezin worden in principe alleen gevoerd samen met de cliënt. Uitgangspunt bij de informatieverstrekking is de wettelijke grondslag. Dat betekent dat de cliënt/het gezin zo veel mogelijk zelf verantwoordelijk is voor de gegevensuitwisseling en altijd toestemming aan betrokkenen wordt gevraagd, tot de grens van veiligheid en gezonde ontwikkeling. Transparantie is altijd van belang. Het wijkteam zal betrokkenen steeds informeren over en betrekken bij de hulpverlening en de samenwerking tussen partijen. De hulpverlening kan immers niet zonder cliënt/gezin.
3 Wijze van dossiervoering	Het dossier wordt, conform de wet, gevoerd door de aanbieder van jeugdhulp. Voor zover vanuit het wijkteam (lichte vormen van) jeugdhulp wordt geboden voert het wijkteam daarvoor dossier. Aanvullend heeft het wijkteam een eigen regie-systeem, waarin signalen en meldingen worden geregistreerd (inclusief de follow-up) en een overzicht wordt bijgehouden van welke (jeugd)hulp wordt verleend (alleen dát-informatie). De cliënt/het gezin weet van deze signalen en meldingen.
4 Inrichting van casusoverleg(gen)	Casusoverleggen in het Veiligheidshuis of ZAT's worden nauw afgestemd met de cliënt/het gezin en het sociaal wijkteam. Het wijkteam zal in het algemeen de aanmelding bij het casusoverleg regelen of ondersteunen. Over de afstemming tussen verschillende vormen van casusoverleg enerzijds en het wijkteam anderzijds zijn in samenwerkingsconvenanten nadere afspraken gemaakt. De cliënt/het gezin is structureel betrokken bij de uitvoering, want naast het probleem zijn zij ook de oplossing.
5 Toepassing van triage voor complexe hulpverleningsvragen	Triage wordt toegepast voor de aanmelding bij een casusoverleg, en/of om te bepalen hoe intensief de ondersteuning vanuit het wijkteam dient te zijn. Met een triage-instrument wordt beantwoord: 1 wat is er nodig zodat de cliënt de vraag zelf kan oplossen, met behulp van de eigen omgeving en/of de 0 ^{de} of 1 ^e lijn? 2 wat maakt dat de expertise in het wijkteam de betrokkene weer zelfredzaam kan maken? 3a wat maakt dat een of meer andere partijen betrokken worden? 3b wat heeft het sociaal team nodig uit de 2 ^e lijn/gespecialiseerde hulp, zodat zij het zelf kan of als aanvulling op de eigen generieke begeleiding? Op basis van de triage kan het wijkteam – in overleg met betrokkenen – besluiten dat intensievere samenwerking tussen partijen (en dus ook het delen van meer informatie) noodzakelijk en proportioneel is. Afspraken over de inzet van triage, en hoe cliënt/gezin hierover worden geïnformeerd zijn in het privacyprotocol van het wijkteam vastgelegd.
6 Wijze van juridische borging privacy	Op onderdelen leidt het model 'totaal integraal' tot het delen van informatie tussen partijen. Gemeenten die dit model toepassen hebben in het algemeen hun aanpak systemisch en juridisch goed onderbouwd. In elk geval is er een minimaal privacyprotocol voor het wijkteam, en zijn er (privacy) convenanten voor melding aan de VIR, samenwerking met de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instelling, samenwerking met het Veiligheidshuis en ZAT's. Tenslotte is er een protocol plus samenwerkingsovereenkomst voor het ontvangen en verwerken van (vroeg-)signalen en meldingen. De medewerkers van het wijkteam bekleden een speciale positie. In het algemeen vallen zij onder het beroepsgeheim en hebben ze een geheimhoudingsverklaring ondertekend voor de uitvoering van hun werkzaamheden.

4 Integraal in tweede instantie

Integraal in tweede instantie

In het model 'integraal in tweede instantie' heeft de gemeente zich niet gericht op samenwerking binnen de Jeugdwet, maar een functionaliteit gecreëerd tussen het 'voorveld' (0de, 1^e lijn, basisvoorzieningen) en gespecialiseerde zorg. Die functionaliteit is het sociaal team Jeugd. Het heeft expliciet tot taak om hulpvragen die niet oplosbaar blijken in het voorveld terug te begeleiden naar dat voorveld, zodat mensen vervolgens zelf in staat zijn hun problemen met behulp van het voorveld op te lossen. Het voorveld is in dit model onderdeel van de eigen regie van mensen, waar zij naar eigen inzicht gebruik van kunnen maken. Het voorveld is daarom aanbod gericht en de voorzieningen zijn zo samengesteld dat het mensen mogelijk maakt om een 'normaal' leven te leiden. Voorbeelden zijn: onderwijs, kinderopvang, bibliotheek, wijkwelzijnswerk, JGZ, enz. Ook de loketten in het sociale domein behoren tot dit veld, omdat mensen daar vrij en naar eigen inzicht gebruik van maken.

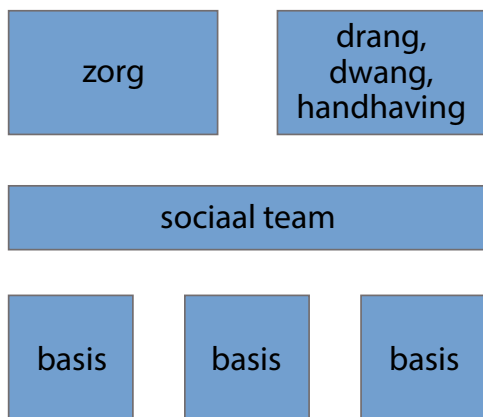
In tweede instantie komt het sociaal team in beeld. Vaak als vragen in het voorveld, hoewel enkelvoudig, complex worden of dat er meerdere vragen tegelijk en/of complex zijn. Als burgers in staat zijn om een dergelijke situatie met behulp van het voorveld/de basisvoorzieningen zelf op te lossen, dan komt zo'n situatie niet bij het sociaal team terecht. Het wordt dan opgelost binnen de eigen regie van het gezinssysteem. De kernfunctie van het sociaal team is in dit model vooral sociaal-agogisch. Het hoeft geen expliciete kennis van diverse voorzieningen te hebben, zoals uitvoering van inkomensondersteunende maatregelen. In die gevallen waar die voorziening nodig blijkt, gaat de sociaal werker met de cliënt naar het betreffende loket en haalt de informatie op met de cliënt. Zodat de cliënt leert om de volgende keer zelf actie te ondernemen. Dit geldt voor alle voorzieningen in het voorveld, die samen de zogenaamde basisinfrastructuur vormen.

In sommige gevallen is sociaal-agogische begeleiding niet de oplossing, maar is behandeling nodig. Vaak is er een combinatie nodig van behandeling en sociaal-agogische begeleiding. Het sociaal team blijft dan betrokken en behandeling is dan ondersteunend aan het gezinssysteem en het sociaal team.

De laatste positie is die van handhaving/drang en dwang. In situaties waarin een gezinssysteem de maatschappelijk aanvaarde normen (wetten en regels) overschrijdt, treden deze functionarissen op. De kern van hun optreden is de situatie te normaliseren, zodat er hulpverlening kan plaatsvinden en de veiligheid en gezonde ontwikkeling van de jeugdige weer gewaarborgd is. Dit ‘gedwongen kader’ werkt nauw samen met het sociaal team. Er wordt handelend opgetreden waar afspraken (in termen van gedrag!) niet worden nagekomen. Functionarissen in de overige drie velden hebben structureel de taak te signaleren en positie in te nemen op de veiligheid en gezonde ontwikkeling van het kind en dit met de ouders te bespreken als dit niet goed gaat.

Dit model wordt gehanteerd door gemeenten die vaak al enkele jaren ervaring hebben met wijkgericht werken en/of de inzet van sociale wijkteams. De werkwijze is de afgelopen jaren werkendeweg ontwikkeld.

Beeld:

Aspect	Uitwerking voor model 'integraal in tweede instantie'
A Uitgangspunten bij de organisatie	
1 Rol van de gemeente	Verantwoordelijkheid voor en sturing op de systeeminrichting. Het sociaal wijkteam wordt bij deze systeeminrichting achter/na het zogenaamde 'voorliggend veld' geplaatst en vóór specialistische en aanvullende hulp. In de rol van inkoop, is de gemeente gericht op inkoop die overeenkomt met de posities in het (lokale) systeem. De systeeminrichting van het sociaal domein is zodanig dat het voorveld onderdeel is van het 'normale' dagelijks leven en eigen regie van mensen. Vragen die niet in dat kader kunnen worden opgepakt, komen bij het sociale wijkteam. Deze vragen zijn vaak complex en/of meervoudig.
2 Verbinding met het sociaal domein	Het sociale domein is vooral het 'voorveld'. De verbinding daarmee is zeer sterk. In de uitvoering door de sociaal wijkteams is geen onderscheid te maken naar de verschillende domeinen. Alle taken in het wijkteam (intake, toeleiding, betrekken bij e.d.) worden vanuit de eigen regie van de cliënt en integraal bekeken. Cliënt/gezin worden voortdurend be-/toegeleid naar het voorveld.
3 Regie van de cliënt	De betrokkenheid van de cliënt is zeer sterk. In de interactie met het sociaal wijkteam staat het gezinssysteem centraal. Er is een duidelijke visie op wat 'eigen regie' is. Steeds is de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt/het gezin het aangrijpingspunt. Structureel wordt de sociale omgeving van de cliënt bij de oplossing van de problematiek betrokken. Waar de oplossing onvoldoende binnen de eigen regie van het gezinssysteem tot stand komt (incl. sociale omgeving en voorveld), wordt specialistische/aanvullende hulp betrokken; steeds en alleen ondersteunend aan de eigen regie en/of het sociaal team (bijv. consultatie of training).

Aspect	Uitwerking voor model 'integraal in tweede instantie'
B Samenwerking tussen organisatieonderdelen	
1 Toegang tot hulp	De toegang tot voorzieningen in de 0 ^{de} en 1 ^e lijn is vrij en onderdeel van de eigen regie van het gezinssysteem. De toegang tot specialistische/aanvullende hulp verloopt via 0 ^{de} of 1 ^e lijn, of via het sociaal wijkteam (naast huisarts, jeugdarts, medisch specialist). De toegang tot het gedwongen kader verloopt via de GI. Het onderscheid tussen hulp in het vrijwillig kader en gedwongen kader vervaagt, centraal staat wat voor het gezinssysteem werkt. Het sociaal wijkteam doorloopt in de toegang de afweging: <ul style="list-style-type: none"> 1 wat is er nodig zodat de cliënt de vraag zelf kan oplossen, met behulp van de eigen omgeving en/of de 0de of 1^e lijn? 2 wat maakt dat de expertise in het wijkteam de betrokkene weer zelfredzaam kan maken? 3a wat maakt dat een of meer andere partijen betrokken worden? 3b wat heeft het sociaal team nodig uit de 2^e lijn/gespecialiseerde hulp, zodat zij het zelf kan of als aanvulling op de eigen generieke begeleiding?
2 Veilig Thuis	Veilig Thuis is apart gepositioneerd, om de wettelijke taken uit te voeren als zelfstandige organisatie. Sociaal team en Veilig Thuis zijn nauw op elkaar aangesloten. Er is een scherp onderscheid in meldingen die 1) niet en 2) wel betrekking hebben op huiselijk geweld en kindermishandeling. ad 1) deze meldingen worden doorgezet naar het sociaal team (na contact met ouders), met als doel het gesprek met betrokken(en) te voeren over de zorgmelding; ad 2) deze meldingen vragen nader onderzoek en leiden mogelijk tot een VTO bij de RvdK. Daarnaast heeft Veilig Thuis een essentiële adviesfunctie voor het sociaal team. Veilig Thuis is onderdeel van de Meldcode.
3 JGZ	De JGZ is onderdeel van het 'voorveld' en voert de wettelijke PG-taken uit als zelfstandige organisatie-eenheid (vaak als GGD). Soms als onderdeel van een CJG, maar altijd in een 0 ^{de} of 1 ^e lijns functie. Zij zijn, naast onderwijs, de belangrijkste signaleerder van opvoed- en opgroevragen. De JGZ lost dit soort 'gewone' opvoed- en opgroevragen ook op. Zij zijn pedagogische experts in het gewone opvoeden en kijken ook naar de context van het gezin. Bij meervoudige of complexe vragen betreft de JGZ het sociaal team bij de begeleiding, via de cliënt/het gezin. De rol van het sociaal team is de cliëntsituatie terug te brengen tot normale pedagogische ondersteuning door de JGZ.
4 Passend onderwijs	Het onderwijs werkt nauw samen met het sociaal wijkteam. Zij ontmoeten elkaar – met de ouders – letterlijk en figuurlijk in de school. Er is bij beide een zeer sterk bewustzijn dat het kind in en buiten school hetzelfde kind is. Ouders zijn tegelijk vragers en partners van de oplossing. Passend Onderwijs, JGZ en sociaal team zijn aanvullend op elkaar en op de ouders en het kind. Handelingsverlegenheid is een normaal gesprekstema tussen de professionals onderling en de ouders. Het sociaal team heeft de expertise om het onderwijs te adviseren over pedagogische begeleiding op school. Het onderwijs werkt mee aan signalering van ontwikkelingsproblemen bij jeugdigen.
5 Gedwongen kader (jeugdbescherming en jeugdreclassering)	De uitvoering van de maatregelen in het gedwongen kader ligt, conform de wet, bij de gecertificeerde instelling (GI). De GI adviseert over de grens van veilige en gezonde ontwikkeling van het kind aan de ouders, al dan niet samen met het sociaal team; in termen van gedrag. Dit is de zogenaamde 'drangfunctie', die moet voorkomen dat de situatie leidt tot een gedwongen maatregel. Op dit grensvlak vinden GI en sociaal team elkaar. Als uiterste consequentie kan een GI een VTO aanvragen bij de RvdK. Dat is expliciet de taak van de GI en niet van het sociaal team. De rollen van sociaal team en GI zijn strikt gescheiden: respectievelijk hulpverlening en toezicht. De RvdK heeft een afzonderlijke rol, namelijk de beoordeling van de situatie in een civielrechtelijk en strafrechtelijk kader, gepositioneerd tussen kinderrecht en uitvoering van een opgelegde jeugdbeschermings- of -reclasseringsmaatregel. De RvdK, GI en sociaal team maken afspraken over hoe de uitvoering van justitiële maatregelen de eigen regie van cliënt/gezin versterken. Het sociaal team is niet aangesloten op het justitiële berichten verkeer (CORV), de GI wel. GI en RvdK hebben een eigen verantwoordelijkheid als het gaat om het positioneren op en toepassen van een maatregel. Ultimo heeft het sociaal team daarin geen rol. RvdK en GI zijn het kader voor het handelen van het sociaal team
C Organisatie inrichting	
1 Uitvoeringsvorm (centraal of in de wijk)	De uitvoering ligt zoveel mogelijk in de wijk, in de woonomgeving van de cliënten. De hulpverleners/voorzieningen in de 0 ^{de} of 1 ^e lijn zijn ook zoveel mogelijk op wijkniveau georganiseerd. Aard en aantal van de voorzieningen worden centraal georganiseerd, in lijn met de gekozen systeemrichting.
2 Typering van de professional (generalist of specialist)	De medewerkers in het wijkteam zijn hoog gekwalificeerde generalisten. Afhankelijk van de situatie wordt gespecialiseerde tweedelijns hulp betrokken.

Aspect	Uitwerking voor model 'integraal in tweede instantie'
3 Handelingsruimte voor de professional	De handelingsruimte voor de professional is afgebakend tot 'sociaal-agogische vaardigheden in het gezinssysteem, gericht op en het versterken van de eigen regie van de cliënt, binnen het kader van veilige en gezonde ontwikkeling van het kind'. De medewerkers van een wijkteam verlenen zelf jeugdhulp tot de grens van 'behandeling'. Daarmee wordt de scheidslijn aangegeven met de 2 ^e lijn, die is gespecialiseerd en aanvullend op het sociaal team en/of 0 ^{de} en 1 ^e lijn. Het sociaal team werkt vooral 'practice based'.
4 Bevoegdheid tot inschakelen hulp/doorverwijzing	De doorverwijzing naar tweedelijns specialistische hulp ligt in eerste instantie bij de 0 ^{de} /1 ^e lijn, conform de eigen regie van de cliënt. Ook een sociaal team heeft de bevoegdheid om naar gespecialiseerde Jeugdhulp te verwijzen, uitsluitend met toestemming van en zoveel mogelijk uitgevoerd door de cliënt zelf. De verwijslijn naar medische zorg verloopt uitsluitend via de eigen huisarts of jeugdarts. Het 'verwijzen naar'/'betrekken bij' is onderdeel van de visie op en het versterken van de eigen regie van de cliënt, binnen het kader van veilige en gezonde ontwikkeling van het kind.
5 Positie van de Raad voor de Kinderbescherming	De samenwerking met de Raad voor de Kinderbescherming verloopt primair via de GI. De VTO wordt vanuit de GI verzonden. Het wijkteam heeft geen actieve samenwerking met de Raad over de voorgestelde maatregelen. De GI overlegt met de Raad hoe de voorgestelde maatregelen passen binnen de afspraken die met het gezinssysteem gemaakt zijn, gericht op herstel van de eigen regie en de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind. Dit is het kader (in termen van gedrag!) waarbinnen het gezinssysteem geacht wordt te functioneren. Mede op advies van de GI kan het gezinssysteem het sociaal team betrekken bij de gewenste gedragsverandering. (De interventie op) Het gedrag van het gezinssysteem is er op gericht dat de opgelegde maatregel niet meer nodig is. De rolverdeling daarbij is helder: GI houdt toezicht, gezin voert uit, eventueel met behulp van sociaal team. De afspraken hierover zijn vastgelegd in de overeenkomst met de Raad, waarbij nadrukkelijk is aangegeven hoe de Raad aansluit bij de eigen regie van het gezinssysteem en de zogenaamde 'drang' van de GI faciliteert

Aspect	Uitwerking voor model 'integraal in tweede instantie'
D Privacy aspecten	
<p>1 Meldingen en signalen (inclusief de zorgmelding vanuit de politie)</p>	<p>Het wijkteam is niet actief op zoek naar vroegtijdige signalen van mogelijke risico's. Dit is primair de verantwoordelijkheid van alle partijen in het zogenaamde 'voorveld', 0de of 1^e lijn. In het bijzonder Jeugdgezondheidszorg, Onderwijs en Wijkwelzijnswerk. De basis daarvoor is de Meldcode. Er is een gedefinieerde route voor het melden van signalen van bedreiging van de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind. Veilig Thuis is het verzamelpunt voor die signalen. Leerplicht is dat in het kader van onderwijs. De signalen zijn de input voor de werkprocessen van Veilig Thuis, waaronder het doen van onderzoek. Veilig Thuis adviseert en traint proactief het 'voorveld', 0de en 1^e lijn op het herkennen van kindsignalen. De gemeente heeft tijdige signalering op bedreigde veiligheid en gezonde ontwikkeling van het kind opgenomen in de contract- en subsidieafspraken. Evenals verplichte scholing op dat terrein, uitvoering van de Meldcode en deelname aan de VIR. Signalen over bedreiging van veilige en gezonde ontwikkeling worden altijd (eerst) met cliënt/gezin besproken, met de Meldcode als procesinstrument. De medewerkers van het wijkteam zijn getraind in het bespreken van kindsignalen met de ouders en kunnen betrokken worden bij het gesprek daarover.</p> <p>Meldingen of signalen kunnen <i>niet</i> onttrokken worden aan geautomatiseerde systemen binnen de gemeente of bij betrokken partijen (bijvoorbeeld het sociale-dienst-systeem of de RMC-administratie). Meldingen of kindsignalen kunnen alleen gedaan worden in en onttrokken aan de VIR. Veilig Thuis meldt <i>altijd</i> in de VIR. Dergelijke signalen worden alleen ingevoerd nadat het signaal met cliënt/gezin is besproken. Voor de melding in de VIR is geen toestemming van de betrokkene nodig. Er is een wettelijke grondslag voor, bijvoorbeeld in geval van bedreiging van de veiligheid of gezondheid van het kind of de oudere.</p> <p>De zorgmeldingen van de politie lopen bij voorkeur via Veilig Thuis, die onderzoekt of het sociaal team betrokken is in de situatie of betrokken kan worden.</p> <p>Bij de behandeling en opvolging van signalen betreft Veilig Thuis uiteraard de cliënt/het gezin. Signalen worden vooral gebruikt om een (vervolg) gesprek met de betrokkenen te starten.</p> <p>Zolang de situatie nog voldoende veilig en gezond is, worden de gesprekken en gegevensuitwisseling gevoerd op basis van vrijwilligheid/toestemming/eigen regie van het gezin. Dit maakt dat er geen privacy-convenanten afgesloten hoeven te worden door de gemeente. Veilig Thuis adviseert het gezin namelijk voortdurend en stelt het in staat om contact te leggen met het sociaal team die de situatie met hen kan verbeteren. Waar de grens van veilige en gezonde ontwikkeling wordt overschreden, is ook geen privacy-convenant nodig, i.v.m. met de wettelijke plicht tot handelen.</p> <p>Bij ernstige vermoedens van kindermishandeling betreft Veilig Thuis de GI, die eventueel een VTO en/of maatregel verzoekt bij de RvdK.</p>
<p>2 Rol van cliënt in de gegevensuitwisseling (toestemming)</p>	<p>De cliënt heeft de (eigen) regie over alle betrokken hulpverlening, en dus ook over de gegevensuitwisseling. Gesprekken over de cliënt/het gezin zijn in principe niet mogelijk, alleen samen met de cliënt. Transparant werken staat voorop.</p> <p>Uitgangspunt bij de informatieverstrekking is de wettelijke grondslag. Dat betekent dat de cliënt/het gezin zo veel mogelijk zelf verantwoordelijk is voor de benodigde gegevens, in het kader van de eigen regie. Dat maakt dat de cliënt/gezin zelf zoveel mogelijk aangezet wordt om de betreffende hulpverlener te informeren of informatie elders op te vragen. Dit vraagt van werkers (sociaal team) uitleg en motivatie over waarom gegevens nodig zijn voor de hulpverlening.</p> <p>Het toestemmingsvereiste voor gegevensuitwisseling speelt geen rol meer in deze opstelling. Privacy-convenanten zijn daarmee overbodig. Dit proces geldt tot de grens van veiligheid en gezonde ontwikkeling.</p>

Aspect	Uitwerking voor model 'integraal in tweede instantie'
3 Wijze van dossiervoering	<p>Het dossier wordt, conform de wet, gevoerd door de hulpverlener, in dit geval het sociaal team. Dit dossier kent twee onderdelen: een cliëntdeel en een hulpverlenersdeel. Het enige onderscheid daartussen is de wettelijke verantwoording en de taal. Het cliëntdeel is opgesteld in de eigen taal van de cliënt. Dit is in principe ook het hulpverleningsplan waarlangs gewerkt wordt. Het is vrij toegankelijk voor de cliënt. Het hulpverleningsdeel is een vertaling van het cliëntdeel, in professionele termen. Ook dit is vrij toegankelijk voor de cliënt en voldoet aan de wettelijke vereisten. De gegevens kunnen niet vrij gedeeld worden met andere hulpverleners. Het gehele dossier is van en voor cliënt/gezin. Cliënt/gezin zijn er van op de hoogte dat het dossier eventueel beschikbaar gesteld moet worden aan de Inspectie, voor nader onderzoek.</p>
4 Inrichting van casusoverleg(gen)	<p>Casusoverleggen in het Veiligheidshuis of ZAT's vinden niet plaats, tenzij in aanwezigheid van de cliënt/het gezin. Eventueel is het sociaal wijkteam betrokken om met cliënt/gezin tot een oplossing van het probleem te komen. Het wijkteam kan een aanmelding bij het casusoverleg niet regelen of ondersteunen, dan nadat cliënt/gezin toegestemd hebben en willen deelnemen. Dit alles tot de grens van veiligheid en gezonde ontwikkeling van het kind. Maar ook dan is het streven om de ouders/het kind te betrekken.</p> <p>De verschillende vormen van casusoverleg worden zoveel mogelijk beperkt. Steeds is een partij uit het 'voorveld', 0de of 1^e lijn eerst aan zet om met cliënt/gezin tot een oplossing te komen en eventueel het sociaal team te betrekken. Dit voorkomt samenwerkingsconvenanten en het 'praten over cliënt/gezin'. De cliënt/het gezin is structureel betrokken, want naast het probleem zijn zij ook de oplossing.</p>
5 Toepassing van triage voor complexe hulpverleningsvragen	<p>Er wordt geen triage toegepast. Het sociaal team is er immers steeds op gericht dat een cliënt/gezin weer zelf de regie neemt en gebruik maakt van bestaande voorzieningen in het 'voorveld', 0de of 1^e lijn. Triage dient daarin geen doel, omdat het situaties ongewenst excludeert die vervolgens buiten beeld raken. Het sociaal team stelt zich de volgende vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 wat is er nodig zodat de cliënt de vraag zelf kan oplossen, met behulp van de eigen omgeving en/of 'voorveld', 0de of 1^e lijn? 2 wat maakt dat de expertise in het wijkteam de betrokkene weer zelfredzaam kan maken? 3a wat maakt dat een of meer andere partijen betrokken worden? 3b wat heeft het sociaal team nodig uit de 2^e lijn/gespecialiseerde hulp, zodat zij het zelf kan of als aanvulling op de eigen generieke begeleiding?
6 Wijze van juridische borging privacy	<p>Op geen van de onderdelen leidt het model 'integraal in tweede instantie' tot het delen van informatie tussen partijen. Gemeenten die dit model toepassen hebben in het algemeen hun systeem goed ingericht en kennen de communicerende vaten tussen de verschillende onderdelen van het lokale systeem. Dit is congruent aan de geldende wetten en regels en het versterken van de eigen regie van mensen. Er is geen privacyprotocol voor het wijkteam en <i>evenmin</i> zijn er (privacy) convenanten voor melding aan de VIR, samenwerking met de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instelling, samenwerking met het Veiligheidshuis en ZAT's. Tenslotte is er geen protocol plus samenwerkingsovereenkomst voor het ontvangen en verwerken van (vroeg-)signalen en meldingen.</p> <p>De reden voor het ontbreken van deze 'privacy-protocollen' is een strikte uitvoering van de Wbp, die nauw aansluit bij de eigen regie van cliënt/gezin, binnen de grenzen van veilige en gezonde ontwikkeling van het kind.</p> <p>De medewerkers van het wijkteam weten als geen ander die eigen regie te versterken, binnen de kaders van heersende privacyregels, rekening houdend met de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind.</p>

5 Geclusterd integraal, regie vanuit de gemeente

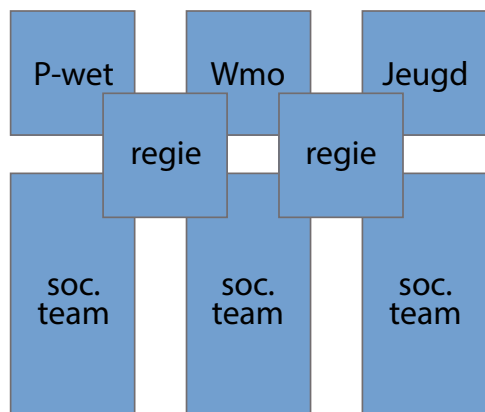
Geclusterd integraal regie vanuit de gemeente

In het model 'geclusterd integraal, regie gemeente' heeft de gemeente de samenwerking binnen de Jeugdwet georganiseerd, in clusters van logische eenheden. Bijvoorbeeld rond zorg (inclusief jeugd), Werk en Inkomen (inclusief onderwijs), Preventie (inclusief JGZ, wijkwelzijnswerk), Veiligheid (inclusief leerplicht, GI, Veilig Thuis).

In de aanpak staat de regie op integrale uitvoering centraal. De principes van de transformatie in het sociaal domein dalen neer in de uitvoering, langs de lijnen van het cluster. De uitvoering is in de buurt, dichtbij de inwoners, de vraag en regie staan centraal, de omgeving en het sociaal netwerk van de cliënt wordt actief betrokken. In de aanpak is veel aandacht voor preventie, gericht op het vroeg signaleren van mogelijke risico's en het voorkomen van zwaardere of complexere vormen van jeugdhulp. De integrale benadering wordt in principe gehanteerd voor alle betrokkenen, niet alleen voor de gevallen waarin er sprake is van multi-problematiek. Er wordt actief afgestemd met andere clusters.

Dit model wordt gehanteerd door gemeenten nog niet veel ervaring hebben met wijkgericht werken en/of de inzet van sociale wijkteams. De werkwijze sluit aan bij de bestaande organisatie, om vanuit bestaande functie/teams een integrale blik te ontwikkelen (over eigen grenzen kijken). De uitvoering van de Jeugdwet is in deze situatie apart georganiseerd en eventueel in samenhang met andere zorgvoorzieningen. Ook het gedwongen kader is apart georganiseerd, als onderdeel van Veiligheid.

Beeld:

Aspect	Uitwerking voor model 'geclusterd integraal regie vanuit de gemeente'
A Uitgangspunten bij de organisatie	
1 Rol van de gemeente	<p>De gemeente is verantwoordelijk voor en stuurt op de systeeminrichting. Het sociaal wijkteam is in dit model de toegang voor de achterliggende kolom. Een kolom staat voor een clustering van logisch bij elkaar horende voorzieningen. Er zijn in dit model meerdere sociale teams naast elkaar actief. Ze onderscheiden zich naar de clustering van logisch bij elkaar geplaatste voorzieningen. Zo kunnen er bijvoorbeeld zijn: een Sociaal Team voor zorg (inclusief Jeugd), een Sociaal Team voor Onderwijs, werk, inkomen, een Sociaal Team voor Preventie en Welzijn.</p> <p>De gemeente zorgt voor afstemming tussen de clusters op beleid en uitvoering. Daarvoor is het noodzakelijk dat de gemeente de opdracht per cluster helder afbakt.</p> <p>In de rol van inkoop, is de gemeente gericht op inkoop per cluster. Per cluster wordt bepaald wat specialistische hulp is en apart van het Sociaal Team moet worden ingekocht. De inkoop, contractering en aansturing van aanbieders gebeurt los van de andere clusters in het sociaal domein. Daarnaast vraagt het van de gemeente om regie en afstemming tussen de Sociale Teams en clusters te organiseren. Binnen het Sociale Team van een cluster kunnen de typen vragen verschillen van enkelvoudig tot meervoudig en complex.</p>
2 Verbinding met het sociaal domein	<p>De verbinding met het sociaal domein vraagt de nodige coördinatie van een Sociaal Team. In de uitvoering door de sociaal wijkteams is een helder onderscheid naar de verschillende domeinen, uitgedrukt in clusters. Per cluster voert een Sociaal Team alle taken uit (intake, toeleiding, doorverwijzing e.d.) en wordt de vraag van de cliënt bekeken vanuit samenhang. Het stemt actief af met andere Sociale Teams, op geleide van de vraag van de cliënt.</p>
3 Regie van de cliënt	<p>De betrokkenheid van de cliënt is kleiner in vergelijking met 'geclusterd integraal, regie bij cliënt'. In de interactie met het sociaal wijkteam staat de cliënt/het gezin centraal en tegelijk de afstemming met de andere clusters. De ondersteuning van de 'eigen regie' is vooral gericht op a) vragen die betrekking hebben op het eigen cluster en b) doorverwijzing naar de andere clusters. Het Sociaal Team zoekt contact met een of meer andere clusters (Sociale Teams), met als doel coördinatie. Deze afstemming is onderdeel van de werkwijze van de Sociale Teams. Ieder Sociaal Team betreft waar mogelijk de sociale omgeving van de cliënt bij de oplossing van de problematiek. Oplossingen als maatwerk of individuele vormen van hulpverlening van een cluster sluiten aan bij de eigen regie van cliënt/gezin.</p>

Aspect	Uitwerking voor model 'geclusterd integraal regie vanuit de gemeente'
B Samenwerking tussen organisatieonderdelen	
1 Toegang tot hulp	De toegang tot de hulp vanuit het cluster loopt via het sociaal wijkteam van het betreffende cluster. Daarbij is er onderscheid tussen het vrij-toegankelijke deel en nietvrij-toegankelijke deel van de hulp binnen het cluster. Het sociaal wijkteam doorloopt in de toegang een escalatieladder, gericht op de het betreffende cluster: <ul style="list-style-type: none"> 1 wat is er nodig zodat de cliënt zelf de vraag kan oplossen, met behulp van de eigen omgeving en/of Cluster Preventie? 2 wat maakt dat de expertise in het wijkteam de betrokkene weer zelfredzaam kan maken? 3a wat maakt dat een of meer andere partijen uit het eigen cluster nodig zijn en/of een sociaal team uit een ander cluster? 3b wat heeft het sociaal team nodig uit de 2^e lijn/gespecialiseerde hulp van het eigen cluster, zodat zij het zelf kan of als aanvulling op de eigen generieke begeleiding?
2 Veilig Thuis	Veilig Thuis is onderdeel van een apart cluster, bijvoorbeeld Cluster Veiligheid, en is soms onderdeel van Sociaal Team Veiligheid. Het voert - net als de andere onderdelen van dat cluster - de wettelijke taken uit. Medewerkers van Veilig Thuis zijn te consulteren door een wijkteam of cluster en werken intensief samen waar dat gezien de wettelijke opdracht nodig is. Bij situaties rondom veiligheid en geweld schakelt het wijkteam of het cluster snel met Cluster Veiligheid. Het Cluster Veiligheid/Sociaal Team Veiligheid/Veilig Thuis heeft zijn eigen taken en verantwoordelijkheden, los van de andere sociale teams.
3 JGZ	De JGZ voert de wettelijke PG-taken uit als onderdeel van het Cluster Preventie. De JGZ is daarbij opgegaan in een sociaal team dat in de wijk preventie op sociaal gebied uitvoert, waaronder de normale opvoed- en opgroevragen. Het is niet langer een organisatie-eenheid van de GGD. Het CJG is ook opgegaan in het wijkteam van Cluster Preventie. Vroegsignalering is een specifieke taak van dit Sociaal Team. De JGZ is binnen het sociaal team herkenbaar vanwege specifiek wettelijke taken onder de Wpg en kwaliteitseisen.
4 Passend onderwijs	Het onderwijs werkt nauw samen met verschillende clusters: het PO (4-12) werkt samen met (het sociaal wijkteam van) het Cluster Preventie; het VO/Mbo werkt samen met het Cluster Werk en Inkomen. De reden voor deze tweedeling is de keuze voor wijkgericht werken en aansluiten bij de woonomgeving: PO is meer onderdeel van een wijk dan VO. Dit past ook bij de ontwikkeling van het kind: leefwereld van 12+ is groter dan 12- en het bereid zich voor op zelfstandig leven. Pedagogische expertise in het betreffende sociale team is toegespitst op de leeftijdsfase van het kind.
5 Gedwongen kader (jeugdbescherming en jeugdreclassering)	De uitvoering van de maatregelen in het gedwongen kader ligt, conform de wet, bij de gecertificeerde instelling. De GI is onderdeel van Cluster Veiligheid en werkt als Sociaal Team Veiligheid, vergelijkbaar met de zogenaamde 'Vliegwielpjecten' van VenJ. De toeleiding ligt bij de verschillende wijkteams. De VTO zal vanuit het wijkteam Veiligheid naar de Raad voor de Kinderbescherming worden gedaan. Binnen het Cluster Veiligheid zijn afspraken gemaakt hoe de uitvoering van justitiële maatregelen aansluit op de andere sociale teams en clusters én de eigen regie van cliënt/gezin. Door middel van casusoverleg wordt regie gevoerd over de hulpverlening en de inzet van de diverse sociale teams. Het Sociaal Team Veiligheid heeft een eigen ICT-systeem waarin de verschillende vormen van jeugdhulp (vrijwillig en gedwongen) de dát-informatie wordt bijgehouden. En is uiteraard aangesloten op CORV.
C Organisatie inrichting	
1 Uitvoeringsvorm (centraal of in de wijk)	De uitvoering ligt zoveel mogelijk in de wijk, in de woonomgeving van de cliënten. De hulpverleners/voorzieningen in de 0 ^{de} of 1 ^e lijn zijn ook zoveel mogelijk opgenomen in het sociaal team van het betreffende cluster, op wijkniveau. Aard en omvang van de verschillende sociale teams worden centraal georganiseerd, in lijn met de gekozen clusters. Voor sommige sociale teams is er een mengvorm van meer of minder wijkgericht, bijvoorbeeld Veiligheid.
2 Typering van de professional (generalist of specialist)	De medewerkers in het wijkteam zijn hoog gekwalificeerde semi-generalisten, met expertise van het betreffende cluster. Door de geclusterde expertise is meer gespecialiseerde kennis aanwezig dan bij 'totaal integraal' en wordt gespecialiseerde tweedelijns hulp minder en/of in een later stadium betrokken.

Aspect	Uitwerking voor model 'geclusterd integraal regie vanuit de gemeente'
3 Handelingsruimte voor de professional	De handelingsruimte voor de professional is afgebakend tot de vaardigheden die passen bij het cluster. De gemene deler met de andere clusters is de focus op het gezinssysteem, en op het versterken van de eigen regie, binnen het kader van veilige en gezonde ontwikkeling van het kind. De medewerkers van een wijkteam Zorg en Jeugd verlenen zelf jeugdhulp en mogelijk ook 'behandeling'. De scheidslijn met de 2 ^e lijn is binnen het cluster, de scheidslijn met preventie is tevens de scheidslijn met het cluster Preventie en het betreffende Sociaal Team (= 0 ^{de} en 1 ^e lijn). Het cluster Preventie heeft geen behandeling.
4 Bevoegdheid tot inschakelen hulp/doorverwijzing	De doorverwijzing naar (tweedelijns specialistische) hulp kent twee aspecten: doorverwijzing naar een ander (sociaal team van een) Cluster of doorverwijzing binnen het cluster. Doorverwijzing naar gespecialiseerde Jeugdhulp gebeurt uitsluitend met toestemming van de cliënt. De verwijzingslijn naar medische zorg verloopt ook via (het sociaal team van) Cluster Zorg en Jeugd (bijvoorbeeld). Het 'verwijzen naar'/'betrekken bij' is onderdeel van de werkwijze en sturing van de gemeente. Het beleid is er daarbij op gericht dat cliënten/burgers actief begeleid worden naar de hulp, zodat het contact ook daadwerkelijk tot stand komt en de gemeente regie kan voeren op de doorverwijzing. Dit verschilt van het model 'geclusterd integraal, regie cliënt'.
5 Positie van de Raad voor de Kinderbescherming	De samenwerking met de Raad voor de Kinderbescherming verloopt primair via de GI/Sociaal Team Veiligheid. Eventueel is de RvdK onderdeel van dat team. De VTO wordt vanuit het Sociaal Team Veiligheid verzonden. Dit wijkteam heeft een actieve samenwerking met de Raad over de voorgestelde maatregelen. De GI overlegt met de Raad (evt. binnen het Sociaal Team Veiligheid) hoe de afspraken die met de andere clusters en het gezinssysteem gemaakt zijn passen binnen de voorgestelde maatregelen; gericht op herstel van de eigen regie en de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind. Dit is het kader (in termen van gedrag!) waarbinnen het gezinssysteem geacht wordt te functioneren. Op aangeven van het Sociaal Team Veiligheid betreft het gezinssysteem het Sociaal Team Zorg en Jeugd bij de gewenste gedragsverandering. (De interventie op) Het gedrag van het gezinssysteem is er op gericht dat de opgelegde maatregel niet meer nodig is. De rolverdeling daarbij is helder: Sociaal Team Veiligheid houdt toezicht, gezin voert uit, met behulp van Sociaal Team Zorg en Jeugd. De afspraken hierover zijn vastgelegd binnen het Cluster Veiligheid, waaronder de Raad, waarbij nadrukkelijk is aangegeven hoe de Raad aansluit bij de eigen regie van het gezinssysteem en de zogenaamde 'drang' van het Sociaal Team Veiligheid faciliteert.

Aspect	Uitwerking voor model 'geclusterd integraal regie vanuit de gemeente'
D Privacy aspecten	
<p>1 Meldingen en signalen (inclusief de zorgmelding vanuit de politie)</p>	<p>Als gevolg van de clustering is alleen het wijkteam Preventie actief op zoek naar vroegtijdige signalen van mogelijke risico's. Dit is primair de verantwoordelijkheid van dit Cluster, in het bijzonder Jeugdgezondheidszorg, Onderwijs en Wijkwelzijnswerk. De basis daarvoor is de Meldcode. Er is een gedefinieerde route voor het melden van signalen van bedreiging van de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind. Veilig Thuis (onderdeel van Sociaal Team Veiligheid) is het verzamelpunt voor die signalen. Leerplicht (ook onderdeel van Sociaal Team Veiligheid) is dat in het kader van onderwijs, De signalen zijn de input voor de werkprocessen van Sociaal Team Veiligheid (waaronder Veilig Thuis), zoals het doen van onderzoek. Sociaal Team Veiligheid adviseert en traint proactief Cluster Preventie op het herkennen van kindsignalen. Het cluster Preventie heeft tijdige signalering op bedreigde veiligheid en gezonde ontwikkeling van het kind opgenomen in de contract- en subsidieafspraken. Evenals verplichte scholing op dat terrein, uitvoering van de Meldcode en deelname aan de VIR. Signalen of bedreiging van veilige en gezonde ontwikkeling worden altijd (eerst) met cliënt/gezin besproken, met de Meldcode als procesinstrument. De medewerkers van het wijkteam Preventie zijn getraind in het bespreken van kindsignalen met de ouders. De gemeente monitort dit.</p> <p>Meldingen of signalen kunnen onttrokken worden aan geautomatiseerde systemen binnen de gemeente of bij betrokken partijen (bijvoorbeeld het sociale-dienst-systeem of de RMC-administratie). Meldingen of kindsignalen zijn alleen toegankelijk voor het Sociaal Team Veiligheid en zij melden <i>altijd</i> in de VIR. Dergelijke signalen worden alleen ingevoerd nadat het signaal met cliënt/gezin is besproken. Voor de melding in de VIR is geen toestemming van de betrokkene nodig. Er is een wettelijke grondslag voor, bijvoorbeeld in geval van bedreiging van de veiligheid of gezondheid van het kind of de oudere.</p> <p>De zorgmeldingen van de politie lopen via Sociaal Team Veiligheid, die onderzoekt of het Sociaal Team Zorg en Jeugd betrokken is in de situatie of betrokken kan worden.</p> <p>Bij de behandeling en opvolging van signalen betreft Sociaal Team Veiligheid uiteraard de cliënt/het gezin. Signalen worden vooral gebruikt om een (vervolg)gesprek met de betrokkenen te starten.</p> <p>Zolang de situatie nog voldoende veilig en gezond is, worden de gesprekken en gegevensuitwisseling gevoerd op basis van vrijwilligheid/toestemming/eigen regie van het gezin, binnen het eigen Cluster. Binnen dit eigen Cluster worden privacy-convenanten afgesloten door de gemeente. In geval van betrokkenheid van Sociaal Team Veiligheid legt die contact met het Sociaal Team Zorg en Jeugd om met het gezin de situatie te verbeteren. Dit gebeurt vanuit de regiefunctie van Sociaal Team Veiligheid en op grond van afspraken binnen de gemeente. Hierin verschilt dit Model van 'geclusterd integraal, regie cliënt'.</p>
<p>2 Rol van cliënt in de gegevensuitwisseling (toestemming)</p>	<p>Een van de Sociale Teams heeft de regie over alle betrokken hulpverlening, en dus ook over de gegevensuitwisseling. Gesprekken over de cliënt/het gezin zijn in principe niet mogelijk, alleen samen met de cliënt. Transparant werken staat voorop.</p> <p>Uitgangspunt bij de informatieverstrekking is regie op zorg, binnen de wettelijke grondslag (Wbp). Dat betekent dat de cliënt/het gezin gevraagd wordt voor toestemming om gegevens uit te wisselen, ten behoeve van regie en afstemming van zorg. Dat maakt dat de cliënt/gezin <i>niet</i> zelf zoveel mogelijk aangezet wordt om de betreffende hulpverlener te informeren of informatie elders op te vragen. Dit vraagt van de gemeenten en werkers (Sociaal Team) goede beveiliging van persoonsgegevens. Dit onderdeel is het meest essentiële verschil met 'geclusterd integraal, regie cliënt'.</p> <p>Voorgaande geldt in dit model voor zowel tussen de Clusters als binnen de Clusters en vraagt om een toestemmingsvereiste en Privacy-convenanten voor gegevensuitwisseling, vanwege adequate organisatie en regievoering op zorg door het Cluster en/of gemeente.</p>
<p>3 Wijze van dossiervoering</p>	<p>Het dossier wordt, conform de wet, gevoerd door de hulpverlener, van het Sociaal Team van het Cluster. Dit dossier is ook het hulpverleningsplan waarlangs gewerkt wordt. Het is vrij toegankelijk voor de cliënt. De gegevens kunnen vrij gedeeld worden met andere Clusters, en binnen het Cluster, afhankelijk van de gemaakte afspraken, privacy-convenanten en toestemmingsvereisten (binnen de Wbp). Cliënt/gezin zijn formeel op de hoogte. En ook dat het dossier eventueel beschikbaar gesteld moet worden aan de Inspectie, voor nader onderzoek.</p>

Aspect	Uitwerking voor model 'geclusterd integraal regie vanuit de gemeente'
4 Inrichting van casusoverleg(gen)	<p>Casusoverleggen dienen de afstemming tussen de Clusters, vooral met Sociaal Team Cluster Veiligheid, bij voorkeur in aanwezigheid van de cliënt/het gezin. Vooral het sociaal wijkteam Zorg en Jeugd is betrokken om met cliënt/gezin tot een oplossing te komen. Het wijkteam Zorg en Jeugd kan een aanmelding bij het casusoverleg regelen of ondersteunen, zonder specifieke toestemming van cliënt/gezin, omdat dat is afgevangen door de privacy-convenanten en toestemmingsverklaringen. Het Sociaal Team Veiligheid heeft die privacy-convenanten en toestemmingsverklaringen niet nodig, omdat de veiligheid en gezonde ontwikkeling van het kind in het geding is. Het streven is er op gericht om de ouders/het kind te betrekken.</p> <p>De verschillende vormen van casusoverleg zijn nodig om vanuit het perspectief van de gemeente regie te kunnen voeren op de hulpverlening. Het Sociaal Team Preventie is als eerste aan zet om met cliënt/gezin tot een oplossing te komen en zij verwijzen en informeren eventueel naar het Sociaal Team Zorg en Jeugd. Dit vraagt samenwerkings-/privacy-convenanten en toestemmingsverklaringen van cliënt/gezin. Hierin verschilt dit onderdeel met 'geclusterd integraal, regie cliënt'.</p>
5 Toepassing van triage voor complexe hulpverleningsvragen	<p>Binnen een Cluster wordt triage toegepast. Een Sociaal Team is er immers steeds op gericht zo laag mogelijk in de kolom een oplossing te creëren en dat een cliënt/gezin weer zelf de regie neemt. Die triage is er ook op gericht om helder te krijgen welk Sociaal Team/Cluster betrokken moet worden. Vaak zal dat het Sociaal Team Preventie zijn. Het Sociaal Team stelt zich de volgende vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 wat is er nodig zodat de cliënt zelf de vraag kan oplossen, met behulp van de eigen omgeving en/of Cluster Preventie? 2 wat maakt dat de expertise in het wijkteam de betrokkene weer zelfredzaam kan maken? 3a wat maakt dat een of meer andere partijen uit het eigen cluster nodig zijn en/of een sociaal team uit een ander cluster? 3b wat heeft het sociaal team nodig uit de 2^e lijn/gespecialiseerde hulp van het eigen cluster, zodat zij het zelf kan of als aanvulling op de eigen generieke begeleiding?
6 Wijze van juridische borging privacy	<p>Op veel onderdelen leidt het model 'geclusterd integraal, regie gemeente' tot het delen van informatie tussen partijen en werkers. Gemeenten die dit model toepassen werken vaak met (beleids)afdelingen die een logisch geheel vormen en daardoor bijna automatisch de gewenste samenhang kennen. De mate van samenhang binnen zo'n cluster maakt dat er meer of minder afstemming nodig is met andere clusters. De lijnen lopen vaak langs de geldende wetten en regels. Tussen (de uitvoering van) de clusters zijn privacy-convenanten nodig, vanwege de voortdurende afstemming en regie op zorg. Binnen (de uitvoering van) een cluster is ook een privacyprotocol nodig, voor de verschillende functies en geledingen, waaronder het wijkteam</p> <p>Het Sociaal Team Veiligheid is niet beperkt door een privacy-convenant, vanwege toezicht op de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind.</p> <p>De medewerkers van de sociale teams weten als geen ander de eigen regie te versterken, met behulp van de andere Sociale Teams/Clusters. De privacy-convenanten en samenwerkingsafspraken faciliteren het snelle schakelen tussen en in de Clusters.</p>

6 Geclusterd integraal, regie vanuit de cliënt

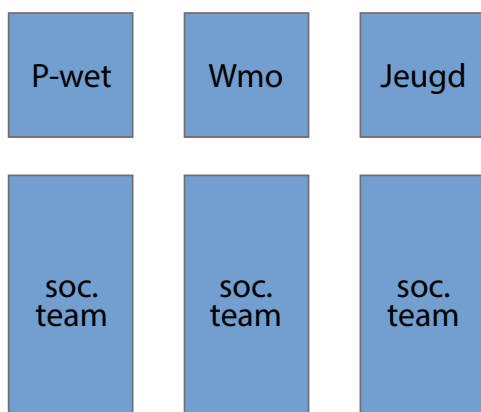
Geclusterd integraal regie vanuit de cliënt

In het model 'geclusterd integraal, regie cliënt' heeft de gemeente de samenwerking binnen de Jeugdwet georganiseerd, in clusters van logische eenheden. Bijvoorbeeld rond zorg (inclusief jeugd), Werk en Inkomen (inclusief onderwijs), Preventie (inclusief JGZ, wijkwelzijnswerk), Veiligheid (inclusief leerplicht, GI, Veilig Thuis).

In de aanpak staat de regie door de cliënt centraal. De principes van de transformatie in het sociaal domein zijn in de uitvoering neergedaald, langs de lijnen van het cluster. De uitvoering is in de buurt, dichtbij de inwoners, de vraag van en de regie door cliënt/gezinssysteem staan centraal, de omgeving en het sociaal netwerk van de cliënt worden actief betrokken. In de aanpak is veel aandacht voor preventie, gericht op het signaleren van mogelijke risico's en het voorkomen van zwaardere of complexere vormen van jeugdhulp. De integrale benadering wordt in principe gehanteerd door alle betrokkenen. Maar het is aan de cliënt/het gezin om de verbinding met de andere hulp/clusters te maken, met het oog op de eigen regie. In geval van multi-problematiek neemt het sociaal team van het betreffende cluster een actiever houding aan. Er wordt in principe niet actief afgestemd met andere clusters.

Dit model wordt gehanteerd door gemeenten die inmiddels ervaring hebben met wijkgericht werken en/of de inzet van sociale wijkteams. De werkwijze sluit aan bij de bestaande organisatie, om vanuit bestaande functie/teams een integrale blik te ontwikkelen (over eigen grenzen kijken). De uitvoering van de Jeugdwet is in deze situatie apart georganiseerd en eventueel in samenhang met andere zorgvoorzieningen. Ook het gedwongen kader is apart georganiseerd, als onderdeel van Veiligheid.

Beeld:

Aspect	Uitwerking voor model 'geclusterd integraal regie vanuit de cliënt'
A Uitgangspunten bij de organisatie	
1 Rol van de gemeente	<p>De gemeente is verantwoordelijk voor en stuurt op de systeeminrichting. Het sociaal wijkteam is in dit model de toegang voor de achterliggende kolom. Een kolom staat voor een clustering van logisch bij elkaar horende voorzieningen. Er zijn in dit model meerdere sociale teams naast elkaar actief. Ze onderscheiden zich naar de clustering van logisch bij elkaar geplaatste voorzieningen. Zo kunnen er bijvoorbeeld zijn: een Sociaal Team voor zorg (inclusief Jeugd), een Sociaal Team voor Onderwijs, werk, inkomen, een Sociaal Team voor Preventie en Welzijn.</p> <p>De gemeente zorgt voor beleidsafstemming tussen de clusters op beleid en uitvoering. Daarvoor is het noodzakelijk dat de gemeente de opdracht per cluster helder afbakt.</p> <p>In de rol van inkoop, is de gemeente gericht op inkoop per cluster. Per cluster wordt bepaald wat specialistische hulp is en apart van het Sociaal Team moet worden ingekocht. De inkoop, contractering en aansturing van aanbieders gebeurt los van de andere clusters in het sociaal domein. Daarnaast vraagt het van de gemeente om beleidsafstemming tussen de Sociale Teams en clusters te organiseren. In een Sociale Team van een cluster kunnen de typen vragen verschillen van enkelvoudig tot meervoudig en complex.</p>
2 Verbinding met het sociaal domein	<p>De verbinding met het sociaal domein vraagt de nodige coördinatie van een Sociaal Team en cliënt/gezin. In de uitvoering door de sociaal wijkteams is een helder onderscheid naar de verschillende domeinen, uitgedrukt in clusters. Per cluster voert een Sociaal Team alle taken uit (intake, toeleiding, doorverwijzing e.d.) en wordt de vraag van de cliënt bekeken vanuit samenhang. Het motiveert en stimuleert cliënt/gezin af te stemmen met andere Sociale Teams, op geleide van de vraag van de cliënt.</p>
3 Regie van de cliënt	<p>De betrokkenheid van de cliënt is groot. In de interactie met het sociaal wijkteam staat de cliënt/het gezin centraal. De ondersteuning van de 'eigen regie' is vooral gericht op a) vragen die betrekking hebben op het eigen cluster en b) doorverwijzing naar de andere clusters. Het Sociaal Team zoekt met cliënt/gezin contact met een of meer andere clusters (Sociale Teams), met als doel coördinatie en afstemming. Het is eventueel de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt/het gezin al dan niet contact op te nemen met het andere cluster. Ieder Sociaal Team betreft waar mogelijk de sociale omgeving van de cliënt bij de oplossing van de problematiek. Oplossingen als maatwerk of individuele vormen van hulpverlening van het cluster sluiten aan bij de eigen regie van cliënt/gezin.</p>

Aspect	Uitwerking voor model 'geclusterd integraal regie vanuit de cliënt'
B Samenwerking tussen organisatieonderdelen	
1 Toegang tot hulp	De toegang tot de hulp vanuit het cluster loopt via het betreffende sociaal wijkteam. Daarbij is er onderscheid tussen het vrij-toegankelijke deel en nietvrij-toegankelijk deel van de hulp binnen het cluster. Het sociaal wijkteam doorloopt in de toegang een escalatieladder, gericht op de het betreffende cluster: 1 wat is er nodig zodat de cliënt zelf de vraag kan oplossen, met behulp van de eigen omgeving en/of Cluster Preventie? 2 wat maakt dat de expertise in het wijkteam de betrokkene weer zelfredzaam kan maken? 3a wat maakt dat een of meer andere partijen uit het eigen cluster nodig zijn en/of een sociaal team uit een ander cluster? 3b wat heeft het sociaal team nodig uit de 2 ^e lijn/gespecialiseerde hulp van het eigen cluster, zodat zij het zelf kan of als aanvulling op de eigen generieke begeleiding?
2 Veilig Thuis	Veilig Thuis is onderdeel van een apart cluster, bijvoorbeeld Cluster Veiligheid, en is soms onderdeel van Sociaal Team Veiligheid. Het voert - net als de andere onderdelen van dat cluster - de wettelijke taken uit. Medewerkers van Veilig Thuis zijn te consulteren door een wijkteam of cluster en werken intensief samen waar dat gezien de wettelijke opdracht nodig is. Bij situaties rondom veiligheid en geweld schakelt het wijkteam of het cluster snel met Cluster Veiligheid. Het Cluster Veiligheid/Sociaal Team Veiligheid/Veilig Thuis heeft zijn eigen taken en verantwoordelijkheden, los van de andere sociale teams.
3 JGZ	De JGZ voert de wettelijke PG-taken uit als onderdeel van het Cluster Preventie. De JGZ is daarbij opgegaan in een sociaal team dat in de wijk preventie op sociaal gebied uitvoert, waaronder de normale opvoed- en opgroevragen. Het is niet langer organisatie-eenheid van de GGD. Het CJG is ook opgegaan in het wijkteam van Cluster Preventie. Vroegsignalering is een specifieke taak van dit Sociaal Team. De JGZ is binnen het Sociaal Team herkenbaar vanwege specifiek wettelijke taken onder de Wpg en kwaliteitseisen.
4 Passend onderwijs	Het onderwijs werkt nauw samen met verschillende clusters: het PO (4-12) werkt samen met (het sociaal wijkteam van) het Cluster Preventie; het VO/Mbo werkt samen met het Cluster Werk en Inkomen. De reden voor deze tweedeling is de keuze voor wijkgericht werken en aansluiten bij de woonomgeving: PO is meer onderdeel van een wijk dan VO. Dit past ook bij de ontwikkeling van het kind: leefwereld van 12+ is groter dan 12- en het bereid zich voor op zelfstandig leven. Pedagogische expertise in het betreffende Sociale Team is toegespitst op de leeftijdsfase van het kind.
5 Gedwongen kader (jeugdbescherming en jeugdreclassering)	De uitvoering van de maatregelen in het gedwongen kader ligt, conform de wet, bij de gecertificeerde instelling. De GI is onderdeel van Cluster Veiligheid en werkt als Sociaal Team Veiligheid, vergelijkbaar met de zogenaamde 'Vliegwielpjecten' van VenJ. De toeleiding ligt bij de verschillende wijkteams. De VTO zal vanuit het wijkteam Veiligheid naar de Raad voor de Kinderbescherming worden gedaan. Binnen het Cluster Veiligheid zijn afspraken gemaakt hoe de uitvoering van justitiële maatregelen aansluit op de andere sociale teams en clusters én de eigen regie van cliënt/gezin. Door middel van casusoverleg - in aanwezigheid van cliënt/gezin - wordt regie gevoerd over de hulpverlening en de inzet van de diverse sociale teams. Het Sociaal Team Veiligheid heeft een eigen ICT-systeem waarin de verschillende vormen van jeugdhulp (vrijwillig en gedwongen) de dát-informatie wordt bijgehouden. En is uiteraard aangesloten op CORV.
C Organisatie inrichting	
1 Uitvoeringsvorm (centraal of in de wijk)	De uitvoering ligt zoveel mogelijk in de wijk, in de woonomgeving van de cliënten. De hulpverleners/voorzieningen in de 0 ^{de} of 1 ^e lijn zijn ook zoveel mogelijk opgenomen in het sociaal team van het betreffende cluster, op wijkniveau. Aard en omvang van de verschillende sociale teams worden centraal georganiseerd, in lijn met de gekozen clusters.
2 Typering van de professional (generalist of specialist)	De medewerkers in het wijkteam zijn hoog gekwalificeerde semi-generalisten, met expertise van het betreffende cluster. Door de geclusterde expertise is meer gespecialiseerde kennis aanwezig dan bij 'totaal integraal' en wordt gespecialiseerde tweedelijns hulp minder en/of in een later stadium betrokken.

Aspect	Uitwerking voor model 'geclusterd integraal regie vanuit de cliënt'
3 Handelingsruimte voor de professional	De handelingsruimte voor de professional is afgebakend tot de vaardigheden die passen bij het cluster. De gemene deler met de andere clusters is de focus op het gezinssysteem, en op het versterken van de eigen regie, binnen het kader van veilige en gezonde ontwikkeling van het kind. De medewerkers van een wijkteam verlenen zelf jeugdhulp en mogelijk ook 'behandeling'. De scheidslijn met de 2 ^e lijn is binnen het cluster, de scheidslijn met preventie is tevens de scheidslijn met het cluster Preventie en het betreffende Sociaal Team (= 0 ^{de} en 1 ^e lijn). Het cluster Preventie heeft geen behandeling.
4 Bevoegdheid tot inschakelen hulp/doorverwijzing	De doorverwijzing naar (tweedelijns specialistische) hulp kent twee aspecten: doorverwijzing naar een ander (sociaal team van een) Cluster of doorverwijzing binnen het cluster. Conform de eigen regie van de cliënt. Doorverwijzing naar gespecialiseerde Jeugdhulp gebeurt uitsluitend met toestemming van en zoveel mogelijk uitgevoerd door de cliënt zelf. De verwijzingslijn naar medische zorg verloopt ook via (het sociaal team van) Cluster Zorg en Jeugd (bijvoorbeeld). Het 'verwijzen naar'/'betrekken bij' is onderdeel van de visie op en het versterken van de eigen regie van de cliënt, binnen het kader van veilige en gezonde ontwikkeling van het kind.
5 Positie van de Raad voor de Kinderbescherming	De samenwerking met de Raad voor de Kinderbescherming verloopt primair via de GI/Sociaal Team Veiligheid. Eventueel is de RvdK onderdeel van dat team. De VTO wordt vanuit het Sociaal Team Veiligheid verzonden. Dit wijkteam heeft een actieve samenwerking met de Raad over de voorgestelde maatregelen. De GI overlegt met de Raad (evt. binnen het Sociaal Team Veiligheid) hoe de voorgestelde maatregelen passen binnen de afspraken die met de andere clusters en het gezinssysteem gemaakt zijn; gericht op herstel van de eigen regie en de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind. Dit is het kader (in termen van gedrag!) waarbinnen het gezinssysteem geacht wordt te functioneren. Mede op advies van het Sociaal Team Veiligheid kan het gezinssysteem het Sociaal Team Zorg en Jeugd betrekken bij de gewenste gedragsverandering. (De interventie op) Het gedrag van het gezinssysteem is er op gericht dat de opgelegde maatregel niet meer nodig is. De rolverdeling daarbij is helder: Sociaal Team Veiligheid houdt toezicht, gezin voert uit, eventueel met behulp van Sociaal Team Zorg en Jeugd. De afspraken hierover zijn vastgelegd binnen het Cluster Veiligheid, waaronder de Raad, waarbij nadrukkelijk is aangegeven hoe de Raad aansluit bij de eigen regie van het gezinssysteem en de zogenaamde 'drang' van het Sociaal Team Veiligheid faciliteert

Aspect	Uitwerking voor model 'geclusterd integraal regie vanuit de cliënt'
D Privacy aspecten	
<p>1 Meldingen en signalen (inclusief de zorgmelding vanuit de politie)</p>	<p>Als gevolg van de clustering is alleen het wijkteam Preventie actief op zoek naar vroegtijdige signalen van mogelijke risico's. Dit is primair de verantwoordelijkheid van dit Cluster, in het bijzonder Jeugdgezondheidszorg, Onderwijs en Wijkwelzijnswerk. De basis daarvoor is de Meldcode. Er is een gedefinieerde route voor het melden van signalen van bedreiging van de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind. Veilig Thuis (onderdeel van Sociaal Team Veiligheid) is het verzamelpunt voor die signalen. Leerplicht (ook onderdeel van Sociaal Team Veiligheid) is dat in het kader van onderwijs. De signalen zijn de input voor de werkprocessen van Sociaal Team Veiligheid (waaronder Veilig Thuis), zoals het doen van onderzoek. Sociaal Team Veiligheid adviseert en traint proactief Cluster Preventie op het herkennen van kindsignalen. Het cluster Preventie heeft tijdige signalering op bedreigde veiligheid en gezonde ontwikkeling van het kind opgenomen in de contract- en subsidieafspraken. Evenals verplichte scholing op dat terrein, uitvoering van de Meldcode en deelname aan de VIR. Signalen over bedreiging van veilige en gezonde ontwikkeling worden altijd (eerst) met cliënt/gezin besproken, met de Meldcode als procesinstrument. De medewerkers van het wijkteam Preventie zijn getraind in het bespreken van kindsignalen met de ouders.</p> <p>Meldingen of signalen kunnen niet onttrokken worden aan geautomatiseerde systemen binnen de gemeente of bij betrokken partijen (bijvoorbeeld het sociale-dienst-systeem of de RMC-administratie). Meldingen of kindsignalen zijn alleen toegankelijk voor het Sociaal Team Veiligheid en zij melden altijd in de VIR. Dergelijke signalen worden alleen ingevoerd nadat het signaal met cliënt/gezin is besproken. Voor de melding in de VIR is geen toestemming van de betrokkene nodig. Er is een wettelijke grondslag voor, bijvoorbeeld in geval van bedreiging van de veiligheid of gezondheid van het kind of de oudere.</p> <p>De zorgmeldingen van de politie lopen via Sociaal Team Veiligheid, die onderzoekt of het Sociaal Team Zorg en Jeugd betrokken is in de situatie of betrokken kan worden.</p> <p>Bij de behandeling en opvolging van signalen betreft Sociaal Team Veiligheid uiteraard de cliënt/het gezin. Signalen worden vooral gebruikt om een (vervolg)gesprek met de betrokkenen te starten.</p> <p>Zolang de situatie nog voldoende veilig en gezond is, worden de gesprekken en gegevensuitwisseling gevoerd op basis van vrijwilligheid/toestemming/eigen regie van het gezin, binnen het eigen Cluster. Binnen dit eigen Cluster dienen privacy-convenanten afgesloten te worden door de gemeente. Sociaal Team Veiligheid stelt het gezin in staat om contact te leggen met het Sociaal Team Zorg en Jeugd die de situatie met hen kan verbeteren. Dit is binnen de eigen regie van het gezinsstelsel en daarmee een eigen verantwoordelijkheid, tot de grens van veilige en gezonde ontwikkeling van het kind. Onder die grens is geen privacy-convenant nodig, i.v.m. met de wettelijke plicht tot handelen.</p>
<p>2 Rol van cliënt in de gegevensuitwisseling (toestemming)</p>	<p>De cliënt heeft de (eigen) regie over alle betrokken hulpverlening, en dus ook over de gegevensuitwisseling. Gesprekken over de cliënt/het gezin zijn in principe niet mogelijk, alleen samen met de cliënt. Transparant werken staat voorop.</p> <p>Uitgangspunt bij de informatieverstrekking is de wettelijke grondslag. Dat betekent dat de cliënt/het gezin zo veel mogelijk zelf verantwoordelijk is voor de benodigde gegevens, in het kader van de eigen regie. Dat maakt dat de cliënt/gezin zelf zoveel mogelijk aangezet wordt om de betreffende hulpverlener te informeren of informatie elders op te vragen. Dit vraagt van werkers (Sociaal Team) uitleg en motivatie over waarom gegevens nodig zijn voor de hulpverlening.</p> <p>Voorgaande geldt tussen de Clusters, binnen de Clusters vraagt het wel om een toestemmingsvereiste en Privacy-convenanten voor gegevensuitwisseling, vanwege adequate organisatie binnen het Cluster.</p>
<p>3 Wijze van dossiervoering</p>	<p>Het dossier wordt, conform de wet, gevoerd door de hulpverlener, van het Sociaal Team van het Cluster. Dit dossier is ook het hulpverleningsplan waarlangs gewerkt wordt. Het is vrij toegankelijk voor de cliënt. De gegevens kunnen niet vrij gedeeld worden met andere Clusters, wel binnen het Cluster. Cliënt/gezin zijn daarvan op de hoogte. En ook dat het dossier eventueel beschikbaar gesteld moet worden aan de Inspectie, voor nader onderzoek.</p>

Aspect	Uitwerking voor model 'geclusterd integraal regie vanuit de cliënt'
4 Inrichting van casusoverleg(gen)	<p>Casusoverleggen dienen de afstemming tussen de Clusters, vooral met Sociaal Team Cluster Veiligheid, bij voorkeur in aanwezigheid van de cliënt/het gezin. Vooral het sociaal wijkteam Zorg en Jeugd is betrokken om met cliënt/gezin tot een oplossing te komen. Het wijkteam Zorg en Jeugd kan een aanmelding bij het casusoverleg pas regelen of ondersteunen, nadat cliënt/gezin toegestemd hebben en willen deelnemen. Het Sociaal Team Veiligheid heeft die toestemming niet nodig, omdat de veiligheid en gezonde ontwikkeling van het kind in het geding is. Maar ook dan is het streven om de ouders/het kind te betrekken.</p> <p>De verschillende vormen van casusoverleg worden zoveel mogelijk beperkt. Steeds is het Sociaal Team Preventie eerst aan zet om met cliënt/gezin tot een oplossing te komen en eventueel het Sociaal Team Zorg en Jeugd te laten betrekken, door cliënt/gezin. Dit voorkomt samenwerkingsconvenanten en het 'praten over cliënt/gezin'. De cliënt/het gezin is structureel betrokken, want naast het probleem zijn zij ook de oplossing.</p>
5 Toepassing van triage voor complexe hulpverleningsvragen	<p>Binnen een Cluster wordt triage toegepast. Een Sociaal Team is er immers steeds op gericht zo laag mogelijk in de kolom een oplossing te creëren en dat een cliënt/gezin weer zelf de regie neemt. Die triage is er ook op gericht om helder te krijgen welk Sociaal Team/Cluster betrokken moet worden. Vaak zal dat het Sociaal Team Preventie zijn. Het Sociaal Team stelt zich de volgende vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 wat is er nodig zodat de cliënt zelf de vraag kan oplossen, met behulp van de eigen omgeving en/of Cluster Preventie? 2 wat maakt dat de expertise in het wijkteam de betrokkene weer zelfredzaam kan maken? 3a wat maakt dat een of meer andere partijen uit het eigen cluster nodig zijn en/of een sociaal team uit een ander cluster? 3b wat heeft het sociaal team nodig uit de 2^e lijn/gespecialiseerde hulp van het eigen cluster, zodat zij het zelf kan of als aanvulling op de eigen generieke begeleiding?
6 Wijze van juridische borging privacy	<p>Op onderdelen leidt het model 'geclusterd integraal, regie cliënt' tot het delen van informatie tussen partijen. Gemeenten die dit model toepassen werken vaak met (beleids)afdelingen die een logisch geheel vormen en daardoor bijna automatisch de gewenste samenhang kennen. De mate van samenhang binnen zo'n cluster maakt dat er meer of minder afstemming nodig is met andere clusters. De lijnen lopen vaak langs de geldende wetten en regels. Tussen (de uitvoering van) de clusters is geen privacy-convenant nodig, vanwege de eigen regie van mensen. Binnen (de uitvoering van) een cluster is wel een privacyprotocol nodig, voor de verschillende functies en geledingen, waaronder het wijkteam</p> <p>Het Sociaal Team Veiligheid is niet beperkt door een privacy-convenant, vanwege toezicht op de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind.</p> <p>De medewerkers van de sociale teams weten als geen ander de eigen regie te versterken, binnen de kaders van heersende privacyregels, rekening houdend met de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind.</p>

